

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky

VOLNOČASOVÉ AKTIVITY VE MĚSTECH A NA VESNICÍCH

LEISURE ACTIVITIES IN CITIES AND VILLAGES

Bakalářská práce

VERONIKA RŮŽKOVÁ

Vychovatelství

Kombinované studium

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Veverka

PRAHA 2014

Prohlašuji,

že jsem tuto předloženou bakalářskou práci vypracovala zcela samostatně pod vedením Mgr. Jiřího Veverky a uvádím v ní veškeré použité prameny a literaturu.

V Praze dne 13. června 2014

.....

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce za cenné připomínky, rady a informace a za nekonečnou dávku podpory, pozitivní energie a síly při psaní bakalářské práce.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou trávení volného času dětí a mládeže. Práce je rozdělena na dvě části. V první teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy týkající se volného času. Další kapitoly se zabývají volným časem, životním stylem, pedagogikou volného času, mimoškolní výchovou a zařízeními pro výchovu mimo vyučování.

Druhá praktická část seznamuje s nabídkou volnočasových aktivit v Bylanech, Kouřimi a Zásmukách. V této části jsou zmapovány a popsány instituce zabývající se volným časem. Dokumentuje také výsledky dotazníkového šetření prováděného s dětmi na prvním i druhém stupni základních škol. Dotazník je zaměřen na způsoby trávení volného času a využívání nabídky volnočasových aktivit v místě bydliště i mimo něj.

Klíčová slova: volný čas, pedagogika volného času, zařízení pro volný čas, zájmové činnosti, Kouřim, Zásmuky, Bylany, Třebovle

Abstract

This thesis deals with leisure activities for children and young people. The following thesis is divided into two parts. In the first part explains the basic concepts related to leisure time. Other chapters deal with leisure, lifestyle, pedagogy of leisure time, education and extracurricular facilities for education outside the classes.

The second practical part introduces a wide range of leisure activities in Bylany, Kourim and Zasmuky. In this section are mapped and described an institution engaged in leisure. It also documents the results of a survey conducted with children in first and second grade of primary school. The questionnaire focuses on ways of spending leisure time and use of the leisure activities in the place of inhabitation and beyond.

Keywords: free time, pedagogy of free time, organisation for free time, leisure activities, Kourim, Zasmuky, Bylany, Trebovle

Obsah

ÚVOD	8
1. TEORETICKÁ ČÁST	9
1. 1. Vysvětlení základních pojmů	9
1. 2. Různé pohledy na volný čas.....	11
1. 3. Volný čas a životní styl	12
1. 4. Pedagogika volného času	13
1. 5. Výchova mimo vyučování (mimoškolní výchova)	13
1. 5. 1. Funkce výchovy mimo vyučování	14
1. 6. Činitelé vývoje jedince.....	15
1. 7. Zařízení pro výchovu mimo vyučování	15
1. 7. 1. Domy dětí a mládeže, stanice zájmových činností	16
1. 7. 2. Školní kluby	17
1. 7. 3. Školní družiny	17
1. 7. 4. Domovy mládeže.....	18
1. 7. 5. Dětské domovy.....	18
1. 7. 6. Základní umělecké školy.....	19
1. 7. 7. Další subjekty – Nestátní neziskové organizace, Nízkoprahová zařízení....	19
1. 8. Nové přístupy v pedagogice volného času.....	20
1. 9. Zájmové činnosti	21
1. 9. 1. Rozdělení zájmových činností	21
1. 9. 1. 1. Rozdělení podle obsahu	21
1. 9. 1. 2. Rozdělení podle formy	23
1. 10. Hra.....	23
1. 11. Problémy volného času	24
2. PRAKTICKÁ ČÁST	26

2. 1. Město Kouřim	27
2. 1. 1. Mateřská škola v Kouřimi	27
2. 1. 2. Základní škola Okružní	28
2. 1. 3. Základní umělecká škola.....	28
2. 1. 4. Základní škola Miloše Šolleho.....	29
2. 1. 5. Rodinné centrum Knoflíček	30
2. 1. 6. Fotbalový klub Kouřim	30
2. 1. 7. Tenisový oddíl Kouřim	30
2. 1. 8. Junák.....	31
2. 1. 9. Golf club.....	32
2. 2. Město Zásmyky	33
2. 2. 1. Mateřská škola Zásmyky.....	33
2. 2. 2. Základní škola Zásmyky	34
2. 2. 3. Tělocvičná jednota Sokol Zásmyky	35
2. 3. Obec Bylany	37
2. 3. 1. Základní škola Bylany.....	37
2. 3. 2. Spolky v obci Bylany	37
2. 4. Obec Třebovle	38
2. 4. 1. Sportovní klub Třebovle	38
2. 4. 2. Sbor dobrovolných hasičů.....	38
2. 4. 3. Mateřská škola Třebovle	39
3. METODOLOGIE VÝZKUMU	40
3. 1. Cíl výzkumu	40
3. 2. Kvantitativní výzkum.....	40
4. HYPOTÉZY	41
5. PODROBNOSTI O VÝZUMU	41
6. VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ	52

ZÁVĚR.....	54
POUŽITÁ LITERATURA.....	56
PŘÍLOHY.....	57

ÚVOD

Pojem volný čas může znamenat pro každého člověka něco jiného. Někdo si pod tím představí odpočinek, kdy nemusí nic dělat a na nic myslet. Pro jiného to znamená čas, kdy se může věnovat zájmům a koníčkům, a někdo tento pojem ani nezná. Každý člověk je jiný, má jiné vlastnosti a hodnoty, a proto se i chápání pojmu volný čas liší.

Když se podíváme na volný čas z pohledu dětí, nemají ještě takové zkušenosti, aby se samy orientovaly v nabídce volnočasových aktivit. Tudíž je na nás dospělých, abychom je s možnostmi vyplnění volného času seznámili a motivovali k zájmům a koníčkům. Nevhodně vyplněný volný čas může být zdrojem vážného ohrožení zdraví dítěte. Může se totiž velmi snadno stát, pokud necháme děti se nudit, že začnou hledat nevyhovující zábavu, jako např. kouření a užívání jiných omamných látek, překračování zákona, šikana, a další. Tyto nástrahy na děti číhají na každém kroku a stačí opravdu málo, aby se dítě stalo jejich součástí. Samozřejmě neznámá, že pokud dítě navštěvuje několik zájmových kroužků, nemůže být ohroženo sociálně patologickými jevy. Je ale menší pravděpodobnost, že se tak stane, než když se dítě každý den nudí a nic nedělá.

Rodiče mají v tomto případě nelehký úkol. Motivovat své děti ke smysluplnému využití volného času již od malička. Vyhnou se tak nepříjemným situacím a děti se nebudou muset zabavovat způsobem, který pro ně znamená velké nebezpečí.

Téma „Volnočasové aktivity ve městech a na vesnicích“ jsem si vybrala proto, že jsem měla možnost vyrůstat jak na vesnici, tak ve městě a trávit volný čas v organizacích v místě bydliště. V nabídce volnočasových aktivit je viditelný rozdíl a zajímalo mě, jak se tato nabídka rozšířila nebo zúžila.

Hlavním cílem této práce je zmapování nabídky volnočasových aktivit ve vybraných městech a vesnicích a zjištění, jak jsou tyto aktivity vedeny a navštěvovány. Zajímalo mě i názor dětí, které v jednotlivých městech a vesnicích žijí. Zda navštěvují nabízené činnosti, nebo tráví čas jiným způsobem.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1. 1. Vysvětlení základních pojmů

Tato kapitola vysvětluje základní pojmy týkající se volnočasových aktivit. Definicemi základních pojmů týkajících se volného času se zabývá mnoho odborných publikací. V této kapitole jsou uvedeny některé z nich.

Volný čas

Volný čas je možno chápat jako opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil.

Je to čas, kdy člověk nevykonává činnost pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život; do této činnosti vstupuje člověk s očekáváním, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí a přináší mu příjemné zážitky a uspokojení.¹

Pod pojem volný čas se běžně zahrnují odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i a časové ztráty s těmito činnostmi spojené.²

Pedagogika volného času

Zabývá se pojetím a cíli, obsahem a způsoby výchovného zhodnocování volného času, organizacemi a institucemi, které tyto aktivity uskutečňují nebo pro ně vytvářejí podmínky, a koncepcemi jeho dalšího vývoje propracovávanými na základě vývoje společnosti a oboru samého.³

Výchova mimo vyučování (mimoškolní výchova)

Na výchově dětí mimo vyučování se podílí rodina, škola, zařízení pro výchovu mimo vyučování, některé další subjekty a jiné společenské vlivy. Výchova

¹ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha; Portál, 2004

² PÁVKOVÁ, Jiřina; HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; HRDLÍČKOVÁ, V. *Pedagogika volného času*. Praha; Portál, 2008

³ HÁJEK, Bedřich; HOFBAUER, Břetislav; PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha; Portál, 2008

mimo vyučování probíhá mimo povinné vyučování, mimo bezprostřední vliv rodiny, je institucionálně zajištěná a uskutečňuje se převážně ve volném čase.⁴

Zájem

Zájem je schopnost trvalejšího zaměření, soustředění na určitou činnost, s výrazným emočním doprovodem; stimuluje myšlení, paměť, vůli a jiné psychické procesy. Zájem o určitou činnost vychází z potřeby naučit se zvládat situace a z touhy po příjemné činnosti. Zájem většinou roste, pokud má člověk schopnosti realizovat se v oblasti svého zájmu a pokud je úspěšný.⁵

Zájmová činnost

Zájmová činnost je cílevědomá aktivita zaměřená na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností.⁶

Životní styl

Životní styl je souhrn životních forem, které jedinec aktivně prosazuje. Zahrnuje hodnotovou orientaci člověka, projevuje se v jeho chování i ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních i sociálních životních podmínek.

Životní styl je systém významných činností a vztahů, životních projevů a zvyklostí typických, charakteristických pro určitý živý subjekt nebo i objekt. Jedná se o souhrn relativně ustálených každodenních praktik, způsobů realizace činností a způsobu chování. Životní styl je výrazně ovlivněn hromadnými sdělovacími prostředky.⁷

Volný čas

Volný čas představuje pro většinu lidí odpočinek od všech povinností. Je to doba, kdy děláme činnosti dobrovolně, můžeme si je vybrat podle sebe, děláme je s radostí, naplňují nás a přináší nám pocit uspokojení.

Děti mají relativně velké množství volného času. Záleží také na prostředí, ve kterém volný čas tráví. Mohou být doma, ve škole, v různých institucích

⁴ PÁVKOVÁ, J.; HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; HRDLIČKOVÁ, V. *Pedagogika volného času*. Praha; Portál, 2008

⁵ HARTL, Pavel; HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Praha; Portál, 2000

⁶ PÁVKOVÁ, J.; HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; HRDLIČKOVÁ, V. *Pedagogika volného času*. Praha; Portál, 2008

⁷ PÁVKOVÁ, J.; HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; HRDLIČKOVÁ, V. *Pedagogika volného času*. Praha; Portál, 2008

a organizacích. Mnoho dětí je také na veřejných prostranstvích (hřiště, parky, ulice) a většinou bez jakéhokoliv dozoru. S tím přichází otázka bezpečnosti.

1. 2. Různé pohledy na volný čas

Existuje několik pohledů, ze kterých se dá na problematiku volného času dívat.

Hledisko ekonomické

Je důležité, kolik prostředků investuje do zařízení pro volný čas společnost. Volný čas se stal odvětvím, které samo o sobě v tržních ekonomikách většinou dobře prosperuje, avšak mnohdy nemá takové výsledky, jaké by lidé očekávali.

Hledisko sociologické

Je důležité pozorovat, jak působí volnočasové aktivity na jedince, zda pomáhají utvářet a zlepšovat mezilidské vztahy. Volný čas je téma, nad kterým je uvažováno jak ze strany rodičů, tak ze strany pedagogických pracovníků a psychologů. Aktivity ve volném čase mohou zlepšit, ale i zhoršit psychický stav dítěte. Záleží na přístupu a profesionalitě lektora nebo vedoucího.

Volnočasové aktivity mohou sloužit také jako kompenzace problémů v rodině. Vyplnění volného času závisí na sociálním prostředí a velký vliv má rodina. Děti mají své rodiče za vzory, ať v pozitivním nebo negativním slova smyslu. V případě, že se rodiče nezajímají, jak jejich dítě tráví volný čas a tím pádem neplní dobře svoji výchovnou funkci, musí počítat s možností, že se dítě dostane vlivem např. vrstevnické skupiny do nebezpečí. Zvláště v období adolescence, kdy se dítě začíná osamostatňovat z vázanosti na rodiče a značný význam pro něj mají vrstevníci. Důležité je pro něj v tomto věku přátelství a ve většině případů je schopno udělat cokoli, hlavně aby bylo součástí nějaké skupiny.

Hledisko politické

Je nutné se zajímat o to, zda bude stát svými orgány zasahovat do volného času obyvatel. Zda bude myslet i na zařízení pro volný čas. Stát by měl zakládat, financovat a ovlivňovat zařízení pro volný čas a pomáhat spolkům a organizacím, které pracují s dětmi.

Zdravotně-hygienické hledisko

Sleduje, jak může volný čas podpořit vývoj člověka. Patří sem uspořádání režimu dne, hygiena. Vhodné využití volného času může mít velký vliv na zdraví člověka.

Pedagogické a psychologické hledisko

Sleduje, zda jsou pomocí volnočasových aktivit uspokojovány biologické a psychické potřeby člověka. Aktivity by měly dát dětem a mládeži možnost se seberealizovat, navázat nové kontakty. Zároveň by se při nich mělo dítě cítit bezpečně. Dobře vedená činnost může člověka rozvíjet po všech stránkách. Volný čas má za úkol vychovávat ve volném čase. To znamená vyplňovat volný čas dětí smysluplnými aktivitami, ze kterých budou mít děti radost a budou je bavit. Druhým úkolem je vychovávat k volnému času. Sem patří seznámení dětí a mládeže s nabídkou volnočasových aktivit v místě bydliště, předání zkušeností s nimi a pomoci se v nich orientovat.

1. 3. Volný čas a životní styl

Životní styl hraje velkou roli, neboť je jeho součástí také **system hodnot** člověka. Tento systém se utváří vlivem životních podmínek a aktivit, které člověk vykonává. Tvoří nejdůležitější součást vnitřní struktury osobnosti, umožňuje rozlišovat, co je pro člověka podstatné a co ne. Rozdílnost hodnotových orientací závisí na řadě faktorů, např. na věku jedince, na schopnosti adaptace do sociálního prostředí. Každý člověk má pomyslnou pyramidu hodnot poskládanou jinak. Pro někoho je důležité mít co nejlepší vzdělání, pro někoho je to práce, pro jiného je na prvním místě rodina a zdraví. Hodnotová orientace člověka se projevuje tím, zda chce raději mít co nejvíce finančních prostředků, o které může během krátké doby přijít, nebo mít spoustu zážitků, které mu nikdo nikdy nevezme. Existují lidé, kteří musí mít automobil za milion korun, aby byli před ostatními na úrovni, a raději s ním moc nevyjíždí z garáže, aby se neopotřebovalo. Pro jiné je zase důležité trávit volný čas v přírodě, podnikat různé dobrodružství a hnát se za zážitky a nezáleží jim na tom, jestli do hor jedou autem za milion, vlakem, nebo stopem.

Sociální interakce, vztahy s lidmi kolem nás jsou důležitým ukazatelem životního stylu. Záleží na prostředí, ve kterém volný čas trávíme, i na společnosti,

ve které se nacházíme. Někteří lidé tráví volný čas sami v místnosti, jiní dávají přednost velké skupině lidí a pobytu v přírodě.

V tématu životní styl hraje důležitou roli rodina. Rodiny se odlišují svým životním stylem i způsobem využívání volného času, také mají jiné návyky a postoje.

Zájmové činnosti dokáží člověka dostat ze zajetí problémů, pomáhají zvládat náročné životní situace, neštěstí a ztráty.

1. 4. Pedagogika volného času

Charakteristiku pedagogiky volného času jsem již uvedla v 1. kapitole – Vysvětlení základních pojmů.

Pedagogika volného času umožňuje vidět volný čas jako čas integrovaný do života, na podobném principu jako spánek nebo práce. Měla by pomáhat k přijetí volného času jako prostoru k získávání nových zkušeností a zážitků a jejich následnému rozšiřování. Pomáhá vnímat volný čas jako jednu z možností změny vlastní osoby a jejího okolí.

Klade za cíl proměňovat určité úseky našeho života, ve kterých se můžeme svobodně rozhodovat, jednat za čas, ve kterém všechny tyto činnosti svobodně děláme.

Pedagogika volného času je v životě důležitá. Zabývá se totiž tím, co dělá mládež, když není ve škole. Pod pojmem volný čas mládeže si člověk představí mnohé. Od uměleckých, sportovní i odpočinkových činností až po kriminální činnost. Proto je toto odvětví pedagogiky velice důležité pro celou společnost.

1. 5. Výchova mimo vyučování (mimoškolní výchova)

Mimoškolní výchova poskytuje příležitost motivovat děti a mládež ke smysluplnému využití volného času. Pomáhá formovat hodnotné zájmy, uspokojovat a kultivovat významné lidské potřeby, rozvíjet specifické schopnosti a upevňovat žádoucí morální vlastnosti.⁸

⁸ PÁVKOVÁ, J.; HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; HRDLIČKOVÁ, V. *Pedagogika volného času*. Praha; Portál, 2008

Způsob využívání volného času se odráží v pracovních i studijních výkonech člověka. Odpočinek i zábava mají velký vliv na duševní stránku.

1. 5. 1. Funkce výchovy mimo vyučování

Výchovně vzdělávací funkce má velký význam a je na ni kladen důraz. Pomocí pestrých a zábavných činností jsou děti motivovány ke společensky přijatelnému využívání volného času. Kromě toho získávají nové vědomosti, dovednosti a schopnosti. Zájmové činnosti přináší dětem jak zábavu, tak i odpočinek. Nabízí jim možnost seberealizace, utváří pohled na život a úspěchy v těchto činnostech přináší spokojenost.

Zdravotní funkci plní organizace a spolky vhodným naplánováním režimu dne, střídáním více druhů aktivit (odpočinkové, pohybové, spontánní, naplánované). Zdraví podporuje pobyt na čerstvém vzduchu ve spojení s pohybovými aktivitami, kompenzuje to sezení v době vyučování. Organizace musí plnit zásady bezpečnosti. Se zdravotní funkcí souvisí i duševní stránka dětí. Zájmové činnosti by mělo dítě navštěvovat dobrovolně, cítit se v daném prostředí příjemně a rádo se vracet do kolektivu lidí, kteří s ním činnost navštěvují.

Sociální funkce zahrnuje možnost jednotlivých organizací vyrovnávat rozdíly mezi materiálními i psychologickými podmínkami v rodinách. Pomáhají zejména dětem z konfliktního prostředí. Volnočasové aktivity napomáhají utváření nových sociálních vazeb a vztahů. Součástí sociální funkce je i seznámení dětí se základními zásadami společenského chování a procvičování komunikačních dovedností.

Preventivní funkce má za úkol klást důraz na prevenci negativních jevů, mezi které patří drogy, alkohol a kouření, kriminalita, záškoláctví, virtuální drogy, šikana, vandalismus a další. Prevence probíhá ve třech formách. Primární prevence se týká celé populace, hlavně té skupiny, která není narušená nebo kriminálně riziková. Náplní sekundární prevence jsou aktivity, které se zaměřují na jedince se zvýšeným rizikem kriminality. Patří sem jedinci, kteří by se mohli stát pachateli nežádoucí činnosti a naopak ti, kteří by se mohli stát jejími oběťmi. Terciální prevence představuje léčbu těch, kteří už jsou součástí negativních jevů. Prevence je zaměřena na prostředí, příčiny a podmínky vzniku závadového jednání.

1. 6. Činitelé vývoje jedince

Vlastnosti a chování jedince utváří vývoj osobnosti, ale i různí činitelé, kteří na něj působí. Vlivy prostředí působí na jedince ještě před narozením. Největší vliv na narozené dítě má sociální prostředí. Výchova (= záměrné a cílevědomé působení na člověka) znamená formování kladných a žádoucích potřeb z hlediska společnosti. K činitelům vývoje jedince patří na prvním místě rodina, dále škola, vrstevnické skupiny, hromadně sdělovací prostředky a v neposlední řadě i instituce pro výchovu mimo vyučování.

Rodina má v této oblasti zcela dominantní postavení. Působí na dítě nejen výchovně, ale i svým každodenním životem. Je to první rozhodující činitel pro předávání vzorů a volby zálib.

Škola přispívá k osvojení si aktivního nebo pasivního přístupu dětí a mládeže k trávení volného času a hlavně k optimální kvalitě volnočasových aktivit dětí. Většina škol nabízí možnost aktivního trávení volného času formou nepovinných předmětů, kroužků.

Vrstevnické skupiny hrají velkou roli při ovlivňování volného času dětí a mládeže hlavně v období adolescence. Pokud adolescent patří do nějaké vrstevnické skupiny, je jasně určena náplň volného času. Členství ve vrstevnické skupině je důležité pro zdravý vývoj jedince, avšak je spojeno s řadou sociálně patologických jevů.

Hromadně sdělovací prostředky ovlivňují náš život v pozitivním i negativním slova smyslu. Do této skupiny patří televize, rozhlas, tištěná média a v dnešní době velice rozšířený internet, bez kterého by spousta lidí již nedokázala žít.

Instituce pro výchovu mimo vyučování doplňují působení rodiny, školy a dalších subjektů. Především se jedná o střediska pro volný čas, základní umělecké školy, školní kluby a družiny, nízkoprahové kluby, tělovýchovné spolky a spousta dalších. Těmto institucím se budeme věnovat podrobněji v další kapitole.

1. 7. Zařízení pro výchovu mimo vyučování

Podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání jsou do školských zařízení pro zájmové vzdělávání

zahrnuta střediska volného času (domy dětí a mládeže a stanice zájmových činností), školní družiny a školní kluby. Mezi ubytovací a výchovná zařízení patří domovy mládeže, internáty a školy v přírodě.

1. 7. 1. Domy dětí a mládeže, stanice zájmových činností

Domy dětí a mládeže jsou zařízení s širokou zájmovou působností. Pokud se zabývají pouze jednou zájmovou oblastí, mají název **stanice zájmových činností**. Služby těchto zařízení mohou využívat děti, žáci, studenti, pedagogové, rodiče s dětmi.⁹

Formy zájmového vzdělávání jsou rozděleny do několika skupin.

První skupinou je **zájmová činnost příležitostná**. Nabízí organizované příležitostné nebo cyklické akce. Jsou časově omezeny a vedeny nebo řízeny pedagogem. Mají stanovený začátek a konec. Mezi tyto zájmové činnosti patří např. soutěže, turnaje, výstavy, divadelní představení, akce příměstských táborů.

Druhou skupinou je **pravidelná zájmová činnost**. Probíhá v zájmových útvarech (kroužek, soubor, klub, oddíl, kurz). Navštěvují ji děti, které jsou přihlášeny k pravidelné docházce.

Třetí skupina zahrnuje **táborovou činnost**. Je to organizovaná činnost, většinou probíhá o prázdninách a mimo sídlo domu střediska. Tábor může mít formu rekreační nebo přímo zaměřený na určitou činnost (soustředění).

Čtvrtou skupinou je **osvětová činnost**. Sem patří různé přednášky, semináře, školení, kurzy. Jde o poskytování odborné pomoci ostatním subjektům pečujícím o volný čas dětí a mládeže. Střediska volného času mohou také zajišťovat prevenci sociálně patologických jevů.

Dále sem patří **individuální práce s účastníky vedoucí k rozvoji nadání**. Střediska volného času nabízí aktivity nadaným a talentovaným dětem. S dětmi se pracuje individuálně, mimo zájmové útvary. Tato práce má formu konzultací.

Šestou skupinou je **nabídka otevřených spontánních aktivit**. Tyto aktivity jsou ovlivňovány pedagogy nepřímo. Nabídka je využívána individuálně nebo skupinou dětí. Patří sem otevřená hřiště, sportoviště, čítárny, herny, internetové pracovny. U těchto činností není pevně stanovený začátek nebo konec, jediné

⁹ HÁJEK, Bedřich; HOFBAUER, Břetislav; PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času*, Praha; Portál, 2008

omezení je provozní doba zařízení. Funkce pedagoga spočívá v zajištění bezpečnosti u aktivit, kde je to třeba. Pedagog může sloužit také jako rádce, konzultant.

Poslední skupinou je **organizace soutěží a přehlídek vyhlašovaných MŠMT ČR**. Střediska volného času pořádají postupové soutěže nebo přehlídky. Úkolem střediska je příprava, propagace, vlastní průběh soutěže a zveřejnění výsledků.

1. 7. 2. Školní kluby

Školní kluby slouží žákům středního školního věku, žákům druhého stupně základní školy. K této věkové skupině samozřejmě patří specializovanější a vyhraněnější zájmové činnosti. K těmto činnostem patří spontánní aktivity, různé kroužky, příležitostné akce. Pro žáky není závazná pravidelná účast na činnosti školního klubu. Školní klub je otevřen každý den školního vyučování pro všechny přihlášené žáky.

1. 7. 3. Školní družiny

Jsou určeny žákům prvního stupně základního vzdělávání. Dělí se na oddělení, která se naplňují do počtu 30 žáků. O počtu žáků na jednoho pedagoga rozhoduje ředitel školy. Do školní družiny jsou děti přihlášeny k pravidelné docházce. Školní družina je v provozu ve dnech školního vyučování.

Základní formou činnosti školní družiny je **pravidelná činnost**. To znamená každodenní pedagogická práce se žáky přihlášenými k pravidelné docházce. Nechybí zde ani **příležitostné aktivity**. To jsou akce nad rámec jednoho oddělení, patří sem např. slavnosti, sportovní dny, karnevaly, besídky a jsou určeny i pro rodiče a veřejnost. **Spontánní aktivity**, mezi které patří např. hry před začátkem vyučování v ranní družině nebo při koncové družině po pobytu venku jsou také součástí školní družiny. V rámci družiny se děti připravují na vyučování a součástí jsou i **odpočinkové aktivity**. Ty mají za úkol zbavit děti únavy. Děti mohou odpočívat na koberci nebo podložce, hrát klidové hry, provozovat klidové zájmové činnosti nebo poslechové činnosti. K aktivnímu odpočinku patří pobyt venku nebo spontánní aktivity. Příprava na vyučování je ve školní družině provozována formou

vypracovávání písemných domácích úkolů nebo formou zábavného procvičování prostřednictvím didaktických her. Psaní domácích úkolů v družině by se mělo konzultovat s rodiči. Mělo by probíhat po 15. hodině, po odeznění únavy z vyučování, např. po pobytu venku. Vychovatel by se měl nejdříve přesvědčit, že žák pochopil zadání úkolu. Může mu poradit, ale do samotného psaní by neměl zasahovat. Na konci úkol zkontroluje. Pokud jsou v úkolu chyby, neopravuje je vychovatel, ale vyzve žáka, aby si úkol ještě několikrát zkontroloval. Školní družina organizuje i zájmové útvary, příležitostné akce, jichž se mohou účastnit i žáci, kteří nejsou přihlášení k pravidelné docházce.

1. 7. 4. Domovy mládeže

Domov mládeže zajišťuje žákům středních škol a studentům vyšších odborných škol ubytování, stravování a kvalifikované výchovné působení, vede je k plnohodnotnému využívání volného času.¹⁰

Vychovatelé pracují s žáky rozdělenými do výchovných skupin a nabízí žákům zájmové činnosti, které jsou dobrovolné. V domově mládeže se žáci připravují na vyučování. Míra přípravy je stanovena podle místních podmínek, náročnosti studia a vyspělosti žáků. Vychovatel může zajišťovat dozor při přípravě na vyučování nebo přezkouší žáky z dané látky. V dalším případě může vychovatel žákům probírané učivo vysvětlit, pokud na to má odbornou kvalifikaci. Žáci by se měli naučit pracovat samostatně a přebrat za studium plnou zodpovědnost. Často se stává, že je pojem domov mládeže zaměňován s pojmem internát. **Internát** je pro děti a žáky se zdravotním postižením.

1. 7. 5. Dětské domovy

Dětské domovy zajišťují výchovnou, hmotnou a speciální péči dětem, které nemohou být ze závažných důvodů vychovávány ve vlastní rodině, nemohou být osvojeny nebo umístěny v jiné formě rodinné péče.

10 HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha; Portál, 2008

Pracovníci dětských domovů mají za úkol dohlédnout na hodnotné využívání volného času. Jsou zde umístovány děti od 3 do 18 let, u nichž soud nařídil ústavní výchovu nebo které je třeba okamžitě umístit do náhradní výchovy. Předškolní děti docházejí z DD do mateřské školy, žáci do příslušného stupně školy základního či středního vzdělávání, příp. studenti do vyššího odborného či vysokoškolského vzdělávání. Při DD mohou být zřizovány mateřské a základní školy. Prostorové podmínky pro provoz tvoří obývací pokoj, ložnice dětí, pokoj vychovatelů, kuchyňka, sociální zařízení.¹¹

1. 7. 6. Základní umělecké školy

Základní umělecká škola se zabývá vzděláváním dětí i dospělých v uměleckých oborech jako je hudba, tanec, literárně-dramatický obor, výtvarná výchova. Dříve byla tato škola nazývána lidovou školou umění. Škola nabízí dětem i dospělým vzdělání i zábavu v různých oblastech. Zpravidla je základem hudební výuka.

1. 7. 7. Další subjekty – Nestátní neziskové organizace, Nízkoprahová zařízení

Dalšími subjekty pracujícími s dětmi jsou organizace dětí a mládeže a občanská sdružení, která se věnují dětem a mládeži. V České republice působí Skaut, Pionýr, Duha, Česká tábornická unie, Sokol a další zájmová sdružení hasičů, rybářů, apod. Sdružení vzniká registrací u ministerstva vnitra.

Nestátní neziskové organizace svou činností významnou měrou doplňují a obohacují činnost škol a školských zařízení. Umožňují dětem rozvíjet jejich schopnosti, dovednosti a talent.

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež jsou určena neorganizovaným dětem a mládeži, kteří se nacházejí v obtížné životní situaci, jsou ohroženi sociálně patologickými jevy nebo mají vyhraněný životní styl neakceptovatelný většinou společností. Cílem nízkoprahových zařízení je zlepšit kvalitu jejich života

11 HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha; Portál, 2008

předcházením či snížením sociálních rizik. Účast na zájmových činnostech je bezplatná, klient se nemusí registrovat ani nijak přihlašovat a může zůstat v anonymitě.¹²

1. 8. Nové přístupy v pedagogice volného času

Animace je forma výchovné práce založené na vztazích. Může být zaměřena na duševní, tělesný a sociální život lidí v určité oblasti, jedná se o formu komunitní práce. Animační skupina umožňuje každému jednotlivci, aby objevoval sebe sama. Společný cíl skupiny vychází z potřeb, problémů a životních plánů každého jejího člena.

Výchova zážitkem je přístup zaměřený na prožitek, zkušenosti a představuje široký proud nových metod ve volném čase. Intenzivní zážitky a zkušenosti získané aktivní účastí v programu zahrnujícím obvykle fyzicky náročné činnosti spojené s určitou mírou rizika. Zakladatelem výchovy zážitkem je Kurt Hahn, německý pedagog. Do této skupiny patří v České republice například *Prázdninová škola Lipnice*, což je nezisková nevládní organizace, v níž celoročně pracuje přes 100 lidí z celé republiky. Instruktory a členy jsou lidé s nejrůznější profesní i lidskou zkušeností – pedagogové, psychologové, ekonomové, právníci, publicisté, architekti, podnikatelé a řada dalších. Tato organizace usiluje o všestranný rozvoj osobnosti člověka. Tohoto cíle dosahuje prostřednictvím vícedenních kurzů, jejichž součástí jsou hry, pohyb, tvořivé dílny a diskuse.

Sociální asistenti (streetworkeri) vyhledávají mladé lidi v prostředích, která jsou pro ně přirozená. Navozují s nimi kontakt, snaží se jim nabízet pozitivní možnosti využití volného času, radí v krizových situacích, zajišťují kontakty s odbornou pomocí. Podmínkou je vždy důvěra, asistenti jsou věkově blízcí svým klientům. Na asistenty je kladen požadavek profesionální mlčenlivosti. Tuto práci není možné vykonávat trvale, neboť hrozí syndrom vyhoření.

¹² HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha; Portál, 2008

1. 9. Zájmové činnosti

Zájmové činnosti jsou cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Mají silný vliv na rozvoj osobnosti i na správnou společenskou orientaci.¹³

Zájem o určitou činnost vychází z potřeby naučit se zvládat situace a z touhy po příjemné činnosti. Velký vliv na zájmové činnosti má také sociální prostředí, zejména přátelé, kamarádi, rodiče nebo jiné autority, např. vedoucí. Dalším faktorem ovlivňující zájem je úspěšnost. Vznik zájmu závisí na řadě vzájemně se k sobě vztahujících činitelů. Zájmová činnost se někdy označuje jako koníček. Koníček je charakterizován jako předmět nebo činnost, který člověk upřednostňuje, ale není jeho zaměstnáním. Je to činnost, která člověka baví, má z ní radost a věnuje se jí ve volném čase. Pojem koníček je oblíbená činnost vykonávaná ve volném čase a zájmová činnost představuje cílevědomé zaměření a rozvoj.

1. 9. 1. Rozdělení zájmových činností

1. 9. 1. 1. Rozdělení podle obsahu

Rozdělení zájmových činností podle obsahu může sloužit pro vytvoření povědomí ve společnosti o širí spektra zájmových činností. Každá z činností má vlastní didaktiku, jejíž základy musí každý vedoucí konkrétní činnosti ovládat.

První skupinou jsou **společenskovední činnosti**, které napomáhají poznávat společenské dění. Vytváří vztah k vlasti, k mateřskému jazyku. Základní oblastí je výchova k partnerství, vlastenectví a k rodičovství. Tyto aktivity poskytují možnosti pro individuální činnosti. Zde může člověk získat poznatky z ostatních oborů lidské činnosti. V rámci společenskovedních aktivit mohou děti poznávat objekty v místě bydliště, získávat informace o životě významných osobností, sledovat politické a společenské události, setkávat se s dětmi z různých měst v rámci společenských akcí, oslavovat svátky, významné dny a výročí, seznamovat se s filozofickými a náboženskými směry.

¹³ PÁVKOVÁ, J.; HÁJEK, B.; HOFBAUER, B., HRDLIČKOVÁ, V. *Pedagogika volného času*. Praha; Portál, 2008

Druhou skupinou jsou **pracovně-technické činnosti**. Hlavním cílem této činnosti je zdokonalení manuálních dovedností, získání vědomostí o technických poznatcích a jejich uvedení do praxe. Tyto aktivity by měly rozvíjet technické myšlení, představivost a seznamovat s nejnovějšími odbornými poznatky. Mezi okruhy pracovně-technických činností patří práce s různými materiály (např. papír, dřevo, kov, textil, apod.), konstruktivní práce, montážní a demontážní činnosti, modelářské práce, seznamování se s různými profesemi, elektrotechnika, elektronika, výpočetní technika.

Třetí skupina **přírodovědných zájmů** má za úkol rozvíjet zájem o živou i neživou přírodu a vztah ke všemu živému. Děti by měly být schopny si osvojit jak poznatky o živočiších, rostlinách a neživé přírodě, tak i dovednosti v péči o ně. Nejčastěji se děti seznamují s přírodou na vycházkách při pozorování. Mezi přírodovědné aktivity počítáme aktivity zaměřené na poznávání přírody, aktivity rozvíjející znalosti z přírodních věd, jako např. matematické nebo chemické olympiády, pěstitelské práce, chovatelství, práce s odbornou literaturou (encyklopedie, atlasy), spolupráce s institucemi (muzea, botanické a zoologické zahrady), specializované zájmové činnosti (myslivost, včelařství, rybářství).

Esteticko-výchovné činnosti jsou čtvrtou skupinou, která zahrnuje všechny druhy zájmové umělecké činnosti. Tyto aktivity jsou zaměřeny na rozvíjení hudebního, výtvarného, dramatického, literárního a hudebně-pohybového projevu. Tato skupina se dělí na tři okruhy. Prvním okruhem jsou výtvarné zájmové činnosti, mezi které patří práce s výtvarnými prostředky, využití různých výtvarných technik, poznávání a chápání výtvarného umění, kultura chování, stolování. Druhým okruhem jsou hudební zájmové činnosti, sem patří sborový a sólový zpěv, hudební hry, hudebně-pohybové a taneční hry, hra na dětské hudební nástroje, poslech hudby, seznamování se s informacemi o významných osobnostech hudby. Třetím okruhem jsou zájmové činnosti, mezi které se počítá četba, vypravování, přednes, dramatizace, průpravné hry a cvičení, dramatické hry, návštěvy kulturních představení.

Poslední skupinou jsou **činnosti sportovní a turistické**, díky nimž získávají děti fyzickou zdatnost a psychickou odolnost. Tyto aktivity jsou pro děti potřebné ze zdravotního hlediska. Přiměřená pohybová aktivita je podmínkou zdravého vývoje, proto by se jim měly děti věnovat.

1. 9. 1. 2. Rozdělení podle formy

Základní dělení je na činnosti **pravidelné** (činnost zájmových útvarů) a **příležitostné** (exkurze, besedy, vycházky, soutěže, olympiády). Zařízení mimo vyučování mohou nabízet skupinové nebo individuální činnosti anebo je nabízí v hromadné formě (festivaly, slavnosti, sportovní akce). Zájmová činnost může být nabízena v organizované formě, tzn. pod vedením pedagoga, kdy je vždy stanoven začátek a konec. Nebo může být spontánní aktivitou, která je bez přímého pedagogického vedení. Sem patří čítárny, herny, hřiště.

Vedoucí zájmové činnosti nemá vůbec snadnou funkci, neboť má několik základních rolí. První role je instruktor, který má za úkol ukázat a vysvětlit činnost, kterou po účastníkovi chce a zároveň mu dávat podnět k přemýšlení. Druhou rolí je rádce, který má účastníkům pomoci pochopit smysl činnosti a motivovat je. Třetí rolí je diagnostik a terapeut, který řeší konflikty, pomáhá překovávat překážky a uspokojovat potřeby jednotlivých účastníků.

1. 10. Hra

Hru charakterizujeme jako časově ohraničenou svobodnou činnost skupiny nebo jednotlivce, dítěte i dospělého. Hra je prostředkem k získávání různých potřeb nebo naplňování cílů. Hra má svá specifická pravidla, obvykle přináší hráčům zábavu, poučení, uspokojení potřeb.

Dobře vedená hra má velkou výhodu, že může i z těch nejprotivnějších povinností vytvořit zábavu. Hra děti baví nejen v prostředí školním, ale i mimoškolním. Nudné školní činnosti může hra obrátit ve světlý moment, na který děti jen tak nezapomenou.

Při vkročení do světa her na sebe přebíráme roli, která je předem dána pravidly. Děti si mohou prostřednictvím simulačních her vyzkoušet role, který by v reálném životě vyzkoušet nemohly.

Pokud účastník přistoupí na daná pravidla hry, stane se tvůrcem nového děje a řadu činností tak prožívá přímo a nezprostředkovaně. Ve hře se musí spolehnout sám na sebe a je odkázán na schopnosti své a ostatních kamarádů.

Každá hra je svojí povahou simulační, protože něco předstírá nebo napodobuje. Hráči se tak během hry setkají se situacemi, které jsou v reálném

životě ojedinělé. Základní myšlenkou je vytvoření určitého modelu, který ve hře prezentuje reálnou skutečnost, má schopnost reagovat na chování hráčů i organizátora hry.¹⁴

Pokud pedagog hraje s dětmi hry a pozoruje je, lépe děti poznává a to jinak, než je doposud znal ze školních lavic nebo jiných situací. Pro vedoucího hry by neměl být podstatný výsledek hry, ale vlastní průběh. Během hry totiž může pedagog sledovat chování hráčů a komunikaci mezi nimi. Některé dítě je dominantní a je považován za vůdce, některé se zase nechají vést a poslouchají dominantnějšího člena skupiny.

Hra má řadu aspektů: aspekt poznávací, procvičovací, emocionální, pohybový, motivační, tvořivostní, fantazijní, sociální, rekreační, diagnostický, terapeutický. Existují hry, k jejichž provozování jsou nutné speciální pomůcky (hračky, herní pomůcky, sportovní náčiní, nástroje, přístroje).¹⁵

1. 11. Problémy volného času

Na toto téma vznikla spousta výzkumů po celém světě. Většina z nich přišla s alarmujícími výsledky. To byl jeden z hlavních důvodů, proč jsem se rozhodla pro téma Volnočasové aktivity ve městech a na vesnicích. Zajímalo mě, jak dopadne výzkum v okolí mého bydliště.

Mezi největší problémy volného času patří ekonomické problémy. V České republice je spousta rodin, které žijí na hranici chudoby. Tím pádem rodiče nemají finanční prostředky, aby mohli své děti přihlásit na nejrůznější zájmové činnosti.

Mezi další problémy patří podmínky, ve kterých děti vyrůstají. V některých rodinách nejsou rodiče schopní naučit své potomky správným návykům, týkajících se volného času. Stoupá počet rodin, ve kterých děti žijí jen s jedním rodičem nebo žijí s rodiči, kteří neuzavřeli manželský svazek. K sociální dysfunkčnosti rodiny přispívají aspekty jako například nezaměstnanost jednoho nebo obou rodičů, vysoká rozvodovost. Vzrůstá i počet rodin s jedináčky a ve většině případů rodiče ochuzují své děti o seznámení s nabídkou volnočasových aktivit.

¹⁴ HODAŇ, Bohuslav. *Volný čas a jeho současné problémy*. Olomouc; Hanex, 2002

¹⁵ PRŮCHA, WALTEROVÁ, MAREŠ : *Pedagogický slovník*. Portal, 2009

Do tohoto tématu patří i problémy, které souvisí se spolužitím jiných, především mimoevropských etnik. Menšiny se snaží jak rozvíjet svou kulturu, tak i adaptovat se na nové prostředí. Zakládají soubory umělecké tvořivosti určitého etnika. Ve velkých městech České republiky se tyto problémy začaly řešit hlavně v souvislosti s romskou populací.

Volný čas vytváří pro děti prostředí, ve kterém jsou pozitivní i nežádoucí jevy. Děti se mohou dostat až do krizových situací. Je to způsobeno nedostatečným množstvím zařízení pro volný čas a nabídkou volnočasových aktivit.

2. PRAKTICKÁ ČÁST

Jak již bylo řečeno v Úvodu práce, téma „Volnočasové aktivity ve městech a na vesnicích“ jsem si vybrala proto, že jsem měla možnost vyrůstat jak ve městě, tak na vesnici. Navštěvovala jsem kroužky na obou místech a zajímalo mě, jak a zdali vůbec se nabídka kroužků změnila a jak jsou děti spokojeny s volnočasovými aktivitami v místě bydliště.

Od dob ukončení mé povinné školní docházky se rozšířila celková nabídka volnočasových aktivit a vznikla nová volnočasová zařízení pro děti a mládež.

Do praktické části práce jsem si vybrala dvě města a dvě vesnice na Kolínsku. Mezi města jsem zařadila Zásmuky a Kouřim a mezi vesnice Třebovli a Bylany.

Cílem práce je zmapování volnočasových aktivit a zjištění, zda je děti navštěvují a jsou seznámeny s jejich existencí. Dále výzkum zjišťoval, jakým způsobem a s kým tráví děti volný čas a kolik času tráví u internetu.

Výzkum probíhal na Základní škole Miloše Šolleho v Kouřimi, Základní škole v Bylanech a na Základní škole v Zásmukách.

2. 1. Město Kouřim

Kouřim se nachází v okrese Kolín, cca 40 km východně od Prahy. Od roku 1850 patří do okresu Kolín, žije zde necelých 2000 obyvatel a k městu patří ještě dvě obce v okolí. Má bohatou historii a spoustu památek, díky kterým se stala turisticky vyhledávaným místem. Mezi nejznámější patří muzeum lidových staveb, kostel sv. Štěpána a zvonice, která má zvony zavěšeny srdcem vzhůru.

Vznik královského města Kouřim se datuje roku 1250 a založil ho s největší pravděpodobností král Václav I. Město se pyšní městskými hradbami, které byly v roce 1995 prohlášeny za Národní kulturní památku.

Tato oblast je často vyhledávána filmaři a i Kouřim se stala již několikrát cílem filmových štábů. Bylo zde natočeno množství reklam, filmových scén nebo i celých filmů.

V Kouřimi funguje Mateřská škola, Základní škola Okružní, Základní škola Miloše Šolleho a Základní umělecká škola.

2. 1. 1. Mateřská škola v Kouřimi

Škola byla pod původním názvem „Dětská opatrovna“ založena roku 1883. V roce 1950 byla pro mateřskou školu propůjčena vila uprostřed prostorné zahrady. Brigádníci u ní vytvořili hřiště a uvnitř tři třídy s hernami. V té době navštěvovalo mateřskou školu přes 100 dětí. Nová budova se začala vystavovat v roce 1976, provoz byl zahájen roku 1979.

Součástí školy je kuchyň, v současné době jsou v provozu 4 třídy s celkovou kapacitou 100 dětí. Každá třída má svůj název – Berušky, Sluníčka, Kytíčky a Motýlci. Mateřská škola spolupracuje s místní ZŠ, s dětským lékařem a s pedagogicko-psychologickou poradnou. Informování rodičů probíhá prostřednictvím nástěnek, schůzek a každodenní komunikace. Škola spolupracuje také s logopedem, děti navštěvují cvičení ve sportovní hale s nejstaršími dětmi a mohou se účastnit praktických dílen. Učitelky společně s dětmi pořádají několikrát ročně besídky pro rodiče a ostatní příbuzné.

2. 1. 2. Základní škola Okružní

Tvoří ji 4 třídy, 31 žáků, 8 pedagogických a 3 nepedagogičtí pracovníci. Škola sdružuje základní školu praktickou, školní družinu a školní klub. Ve škole se vyučuje podle učebních plánů zvláštní školy. Učivo je zjednodušeno pro žáky, kteří nestačí nárokům běžné základní školy. V jedné třídě může být nejvýše 14 žáků. Základními prvky školy je rodinná atmosféra a individuální přístup učitelů k žákům.

2. 1. 3. Základní umělecká škola

Škola nabízí dětem a mládeži zájmové činnosti ve čtyřech oborech – tanečním, hudebním, výtvarném a literárně-dramatickém. Školu navštěvuje 177 žáků, pod vedením 11 pedagogických pracovníků. V rámci hudebního oboru se vyučuje klavír, elektronické klávesy, kytara, dechové žest'ové nástroje, zobcová flétna, sólový zpěv a bicí nástroje. Klavírní výuka probíhá podle Suzukiho metody, která je orientována převážně na hru podle sluchu. Výtvarný obor se zaměřuje na malbu, grafiku, textilní techniky a keramiku. Taneční obor je zaměřen na výuku lidových a country tanců, square dancingu (tanec, který se provádí ve čtverylkách) a amerického stepu. Hlavní náplní literárně-dramatického oboru je pantomima a divadlo, ale i umělecký přednes.

Tuto školu jsem navštěvovala i já, nejdříve jsem v roce 2000 začala chodit na dramatický kroužek, zobcovou flétnu, zpěv a hudební nauku. Roku 2001 vznikl i pěvecký sbor, kam jsem docházela jednou týdně. V roce 2003 jsem začala navštěvovat hodiny klavíru. Několikrát ročně pořádala Základní umělecká škola koncerty, kde jsem vystupovala se zpěvem, klavírem i flétnou. Tyto koncerty se konaly pro rodiče a ostatní příbuzné a měla na ně přístup i veřejnost. V roce 2005 založil můj učitel na flétnu a klavír kapelu, která se skládala ze dvou zpěváků, flétny, klavíru, kytary, bicích a hoboje. S kapelou jsme hráli většinou převzaté písně a účastnili se kulturních akcí v Kouřimí.

S ukončením devítileté povinné školní docházky jsem musela skončit se všemi kroužky, neboť jsem odcházela na střední školu do Prahy. Jediný kroužek, který jsem byla schopná zvládat, byl páteční dramatický kroužek. Vedoucím kroužku byl učitel ze Základní školy Miloše Šolleho, shodou náhod to byl od 3. do 5. třídy i náš třídní učitel.

Z kroužku dramatické výchovy se po čase stal amatérský soubor, který stále spadá pod ZUŠ Kouřim a tvoří ho 10 lidí. Každoročně o prázdninách jezdíme na divadelní soustředění, kde vzniká nová divadelní hra. Premiéra se koná vždy na podzim v rámci divadelního festivalu Kouřimské PoDIVování, který se těší velké návštěvnosti a loni se konal již 6. ročník. Soubor reprezentuje město Kouřim po celé České republice, několikrát ročně se totiž účastní divadelních soutěží. Dvakrát se nám podařilo vyhrát krajskou soutěž a postoupit na národní přehlídku do Krkonoš.

V současné době funguje pod záštitou ZUŠ Kouřim nejmladší soubor dětí ve věku od 8 do 11 let, další soubor dětí ve věku 14 až 18 let. V našem souboru Junioři jsou lidé od 21 do 24 let a nejstarší soubor Mrst'a Prst'a, který vznikl již v roce 1991 a tvoří ho herci od 25 do 29 let. Všechny soubory mají pravidelně každý pátek zkoušku, která trvá 90 minut.

2. 1. 4. Základní škola Miloše Šolleho

Tato městská škola byla založena v roce 1377. Navštěvuje ji více než 350 žáků v 1. - 9. postupném ročníku. V provozu je 18 tříd pod vedením 26 pedagogických pracovníků. Výuka probíhá na I. i II. stupni podle Školního vzdělávacího programu. Škola je příspěvková organizace, zřizovatelem je město Kouřim. Kapacita školy je 500 žáků, družina slouží nejvíce pro 75 žáků. Škola informuje okolí pomocí webových stránek, školního časopisu, letáků. Spolupracuje se ZŠ v Horních Krutech a se ZŠ a MŠ ve Viticích. Školu navštěvují žáci se speciálními vzdělávacími potřebami a je možné se obrátit na výchovného poradce. Součástí budovy je 9 kmenových a 15 odborných učeben, počítačovou učebnu s 25 počítači využívají žáci 5. a 6. ročníků i žáci v rámci jiných předmětů.

Školní družinu navštěvují žáci 1. - 4. tříd v době od 6 do 17 hod, je rozdělena na dvě oddělení a každé z nich má kapacitu 30 žáků. Družina stojí 100 Kč/měsíc a o přijímání žáků rozhoduje ředitelka školy na základě vyplněných náležitostí v písemné přihlášce a splněných kritérií při přijetí.

Škola nabízí rozmanité zájmové činnosti. Žáci mohou navštěvovat míčové hry, český jazyk, dramatický kroužek, tvorbu školního časopisu, turistický kroužek, stolní tenis, psaní všemi deseti, matematický a rybářský kroužek, tyto všechny jsou

pro děti zdarma. Mezi placené kroužky patří keramika, karate, taekwon-do a Klub mladého diváka.

Tuto školu jsem navštěvovala od 4. do 9. ročníku, přestoupila jsem sem ze základní školy z Prahy. Přejít do nového prostředí byl velice náročný, ale díky třídnímu učiteli a výbornému kolektivu jsem zapadla mezi ostatní děti bez problému.

V Kouřimi se nachází množství zájmových útvarů pro děti a mládež. Patří sem RC Knoflíček, Fotbalový klub Kouřim, Tenis Kouřim, Golf club Molitorov, Junák – svaz skautů a skautek, cvičení ve sportovní hale – power joga, zumba a kalanetika, veřejná posilovna v blízkosti ZŠ Miloše Šolleho.

2. 1. 5. Rodinné centrum Knoflíček

Knoflíček je organizace, která poskytuje zájmové činnosti pro děti a mládež. Mezi ně patří miniaerobik pro děti 3 – 6 let, aerobik, tenis, angličtina pro nejmenší od 3 do 6 let, i starší děti od 4 do 12 let. Zřizovatelem organizace je město Kouřim.

2. 1. 6. Fotbalový klub Kouřim

Klub vznikl roku 1921, kdy se začal oficiálně účastnit soutěží. Několikrát se klub stěhoval, od roku 1926 je hřiště umístěno v lokalitě Na Hrázce, kde se nachází dodnes. Klub se musel vypořádat s několika živelnými katastrofami a hřiště i se zázemím muselo na přelomu roku 2012/2013 projít rozsáhlou rekonstrukcí. Klub funguje v šesti družstvech – přípravka, mladší žáci, starší žáci, dorost, A mužstvo, B mužstvo.

2. 1. 7. Tenisový oddíl Kouřim

Oddíl byl založen v roce 1994. Kurty jsou umístěny na okraji města, jsou k dispozici 3 antukové kurty a jedna tréninková stěna. Oddíl funguje jak pro dospělé, tak pro děti a mládež. Pod vedením kvalifikovaných trenérů se zde děti připravují na soutěže. Probíhají tu každý rok tradiční amatérské tenisové turnaje. Oddíl nabízí týdenní až dvoutýdenní soustředění, na které je možné děti přihlásit. Kurty jsou v provozu denně od dubna do října.

2. 1. 8. Junák

Junák je mezinárodní výchovné hnutí pro děti a mládež. Celá skupina ve městě je nazvaná jako středisko, které se skládá z oddílů a jejich vedoucích. V Kouřimi jsou oddíly pozemních skautů v hnědých košilích (oddíly vodních skautů mají modré košile). Oddíly jsou světlušky, vlčata, skauti, skautky, roveři a rangers. Vlčata a světlušky jsou děti většinou ve věku od 6 do 11 let, skauti a skautky jsou od 11 do 15 let, roveři a rangers jsou od 15 do 21 let a od 21 let jsou to už oldskauti. Ti, co pomáhají s oddíly, se nazývají činovníci. Na to, aby se člověk mohl stát vedoucím oddílu, musí splnit nejprve čekatelské zkoušky (od 15 let) a později vůdcovské zkoušky (od 18 let). Každý oddíl má vedoucího a někoho alespoň s čekatelskými zkouškami (činovníka) a náhradníka v případě, že vedoucí nemůže na schůzku, popřípadě pomáhá s programem na schůzku.

Každý rok děti platí na registraci poplatků, který slouží jako pojištění, v Kouřimi je to 360,- nebo 400,- se skautským časopisem, který následně chodí dětem měsíčně domů. Členové Junáka se registrují pomocí Skautisu, což je program na to uzpůsobený. V současné době je v Junáku 7 skautů + vedoucí a pomocník, 17 vlčat + vedoucí a pomocník, 6 světlušek + vedoucí a pomocník, 22 skautek + 2 vedoucí, 14 roverů a rangers. Junák má vůdce střediska, 6 vysloužilých vedoucích a 20 oldskautů (lidé kolem 70 let). Součástí střediska je i poslední skupina – přátelé skauta, kam patří 11 lidí, kteří dříve byli součástí střediska naplno, ale v současnosti mají malé děti či cestují a nedostávají se mezi ostatní členy Junáka.

Vedoucí se s dětmi schází každý pátek od 16 do 18 hodin. Kromě schůzek každý týden pořádají a účastní se skauti mnoha kulturních akcí v Kouřimi. Mezi ně patří například roznášení Betlémského světýlka o Vánocích, dětský karneval, Kouřimské hudební slavnosti, Loučení s prázdninami.

Junák je něco jako rodina, vedoucí musí dětem naslouchat, což je i součástí jejich vůdcovského slibu. Každý vedoucí musí mít kurz zdravotníka zotavovacích akcí, jinak nemůže svou funkci vykonávat. Děti se učí nejrůznějším skautským dovednostem – uzle, šifry, státní idea, zručnost, logické myšlení, orientace v mapě.

Každoročně jezdí Junák na čtrnáctidenní tábor, kde jsou všechny oddíly společně, ale každý z nich má své stany uzavřeny do svých kruhů. Děti mají společnou celotáborovou hru, každý den se koná hra na dvě hodiny, zbytek času dělá každý oddíl své činnosti – skauti a skautky « bobříky », vlčata a světlušky mají

světýlka a vlčky. Dále se dělají skautské činnosti a různé hry. Oddíly se střídají o službu, každý čtvrtý či pátý den má jeden oddíl službu. To znamená, že členové služby vstávají dříve, aby si připravili vodu na mytí nádobí, nanosili dřevo do kuchyně a patří sem v noci noční hlídky. Služební oddíl při ranním nástupu vztyčuje státní vlajku, a večer jí sejme v oblecích celotáborové hry. Každý oddíl má svou vlastní vlajku, která se vztyčuje a sejme po hlavních nástupech.

Vedoucí jsou v kontaktu s rodiči pomocí telefonu a internetu, dávají jim vědět důležité informace a případné změny.

2. 1. 9. Golf klub

Klub se nachází v obci Molitorov, která spadá pod město Kouřim. Je možné si zde zahrát na osmnáctijamkovém hřišti, na krátkých i dlouhých trasách různých náročností. Pod vedením kvalifikovaných trenérů zde probíhá golfová škola pro mládež.

V Kouřimi je možné navštívit naučnou stezku, která účastníky seznámí s historickým vývojem hradiště Stará Kouřim. Trasa vede vozovými cestami a pěšinami, je dlouhá 3,5 kilometru a obsahuje šest zastávek. Mezi ně patří Lechův kámen, barokní kaplička sv. Víta, hradby, Libušino jezírko, muzeum a náměstí.

2. 2. Město Zásmyky

Město se nachází 10 kilometrů od Kouřimi v okrese Kolín. Vznik obce Zásmyky se datuje k roku 1285, v roce 1542 byly povýšeny na město a vznikl i městský znak. Počet obyvatel je 1842. K zajímavostem tohoto krásného města patří narození hudebního skladatele Františka Kmocha a prameny prokazují, že zde žili předkové Jana Nerudy. Dominantou města je zámek na náměstí, barokní klášter a kostel Sv. Františka z Assisi.

Školství v Zásmykách zastupuje mateřská a základní škola, obě jsou příspěvkové organizace a zřizovatelem je město Zásmyky.

2. 2. 1. Mateřská škola Zásmyky

Škola je v provozu od roku 1983. V budově školy se nachází také základní umělecká škola a školní družina patřící pod základní školu. Kapacita školy je 83 dětí, fungují ve třech třídách – I. třída Mazlíčci (3 – 4 roky), II. třída Šikulové (4 – 6 let) a III. třída Smíškové (4 – 6 let). Každé oddělení disponuje třemi hernami s hracími koutky a prostorem pro odpočinek dětí, šatnou a sociálním zařízením. K budově patří ještě prostorná zahrada s hřištěm. Zde jsou umístěny různé hrací prvky pro venkovní činnosti dětí. Stravování je zajištěno 3x denně základní školou.

Mateřská škola má dlouhodobé cíle – rozvoj zdraví, podpora environmentální výchovy, prevence ochrany a bezpečí dětí, péče o rozvoj jazykového projevu a komunikace dětí. Během školního roku se kvalifikovaní pedagogové snaží co nejúspěšněji tyto cíle splnit. Učitelé se snaží seznamovat děti ze všech tříd pomocí společných akcí. Mezi ně patří Mikulášská nadílka, vánoční a jarní besídka, karneval, divadlo, výlety do přírody, školka v přírodě, táborový oheň s rodiči.

Škola nabízí dětem různorodou zájmovou činnost. Výtvarný kroužek Barvínek, kde se děti učí malovat, kreslit a pracovat s různými technikami. Pohybový kroužek Klokánek, zde se rozvíjí pohybové a psychické schopnosti dětí, cvičí s overbally, s náčiním a nářadím. Hudební kroužek Písnička, děti zpívají s klavírním doprovodem, hrají na rytmické nástroje, na tělo, tancují

a improvizovaně se pohybují do hudby. Dále je možné navštěvovat Flétničku při ZUŠ, angličtinu pro předškoláky a plavání.

Škola spolupracuje s logopedy, pedagogicko-psychologickou poradnou, speciálně-pedagogickým centrem, se základní školou, základní uměleckou školou, TJ Sokolem Zásmuky a knihovnou.

2. 2. 2. Základní škola Zásmuky

Škola je organizace s 1. - 9. ročníkem a je umístěna na náměstí. Školní družina se nachází v areálu mateřské školy. Kapacita žáků ve škole je stanovena na 480, ve školní družině na 65 a ve školní jídelně na 400 žáků. 50 % žáků tvoří obyvatelé Zásmuk a dalších 50 % děti dojíždějící z okolních vesnic. Škola funguje v I. a II. stupni, školní družina ve dvou odděleních. Do tříd jsou integrováni žáci se specifickými vzdělávacími potřebami. Ve škole je umožněn bezbariérový přístup.

Výuka probíhá v 18 učebnách, některé z nich jsou vedeny jako odborné (fyzika, hudební výchova, chemie, učebna se 40 počítači, přírodopis, cvičná kuchyň a dílna). Součástí školy je tělocvična, venkovní hřiště a travnatý dvůr. Škola má možnost využít i zařízení TJ Sokol Zásmuky. Pro zájmové útvary jsou využívány odborné pracovny, voliéra s exotickými ptáky, terárium a akvárium. Čas odpočinku mohou děti trávit na travnatém dvoře, kde se nachází stolní tenis, basketbalové koše a doskočiště. Škola pronajímá prostory pro autoškolu a veškeré získané finanční prostředky putují na modernizaci školy.

Škola nabízí dětem velké množství zájmových útvarů. Mezi ně patří čtenářský, cvičení, hraní si s přírodními materiály, sportovní hry pro mladší žáky, programování pro začátečníky, turistický, sportovní hry pro starší chlapce, sportovní hry pro starší dívky, anglický klub, zájmový český jazyk, zájmová matematika, dopravní, keramický a dva výtvarné útvary.

V Zásmukách je v provozu množství spolků – TJ Sokol Zásmuky, Sbor dobrovolných hasičů, Český rybářský svaz, myslivecký spolek, Český svaz ochránců přírody a dámský klub.

2. 2. 3. Tělocvičná jednota Sokol Zásmyky

Jednota byla založena v roce 1895. Navštěvuje ji 200 členů a patří mezi největší dobrovolné a společenské organizace v Zásmykách. V roce 2012 začala výstavba tenisových kurtů u sokolovny a o rok později už se na nich hrálo. Sokolovna prošla rozsáhlou rekonstrukcí v posledních třech letech. V zasmuckém Sokole fungují dva sportovní oddíly, kopaná a stolní tenis. Součástí jednoty je i jóga, aerobic a tanečně pohybový kroužek. Jednou týdně se zde hraje florbal a probíhá cvičení rodičů a dětí.

Fotbalový klub

Vznikl v roce 1909 jako součást Tělocvičné jednoty Sokol. Klub spolupracuje a komunikuje se sponzory, nadřízenými orgány a vedením města Zásmyky. Pod záštitou klubu funguje pět družstev – přípravka, žáci, dorost, A-tým a B-tým. Trenéři družstev navštěvují pravidelná školení a jsou odborně vzděláváni.

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičení probíhá jednou týdně 60 minut. Jedné hodiny se účastní většinou 8 – 10 dětí. Cvičí společně s rodiči, kteří jim radí a pomáhají. Děti si zde rozvíjejí drobnou motoriku a získávají pohybové dovednosti. Mají možnost se seznámit s náčiním a náradím. Cílem cvičení je osamostatnění se a odstranění psychických zábran.

Oddíl stolního tenisu

Oddíl vznikl v roce 1987. Ačkoliv je historie tohoto oddílu krátká, oddíl je velmi úspěšný, hlavně v mládežnických kategoriích. V letošní sezóně jsou postavena dvě družstva. Družstvo A hraje regionální přebor a družstvo B hraje regionální soutěž. Děti trénují dvakrát týdně pod vedením kvalifikovaných trenérů.

Sbor dobrovolných hasičů Zásmyky

Historie sboru sahá až do roku 1877, kdy se sešli již dříve přihlášení členové a zvolili předsedu, velitele a podvelitele. Nyní existují družstva mužů, žáků a žen. Tyto tři skupiny se účastní soutěží a závodů na Kolínsku, které patří pod Podlipanskou ligu. Všechna družstva soutěží na vysoké úrovni a většinou se umisťují na medailových pozicích.

Svaz ochránců přírody

Svaz v Zásrukách vznikl v roce 2003 díky obyvatelům města, kteří mají vztah k přírodě a chtěli společnými silami zlepšit kvalitu prostředí v Zásrukách. Svaz funguje na základě dobrovolnictví dle individuálních fyzických a časových možností. V průběhu několika let se členové svazu proměnili, ale každý z nich zanechal po sobě viditelnou stopu v podobě prospěšné práce. Z nejdůležitějších činností svazu by stálo za zmínění uklízení odpadků, založení lesní školky, péče o lipové stromořadí a vysázení nových lip, rekultivace plochy bažantnice, na které svaz sídlí.

Dámský klub

Klub vznikl v roce 2009 při Městské knihovně v Zásrukách jako volné sdružení žen. Hlavní myšlenkou klubu jsou pravidelné schůzky v knihovně nebo klubovně. Jsou otevřené, může se jich zúčastnit veřejnost, kterou zajímá probírané téma. Členky klubu zvu zajímavé hosty, zajišťují programy přednášek a besed. O schůzkách je veřejnost informována pomocí webových stránek a plakátů.

2. 3. Obec Bylany

Nachází se 4 km jihovýchodně od Českého Brodu a v písemných pramenech se poprvé zmiňuje obec v roce 1295. Bylany spadají pod obec Chrášťany a patří k nim také obec Chotouň. V Chrášťanech se nachází mateřská škola a v Bylanech základní škola.

2. 3. 1. Základní škola Bylany

Zřizovatelem školy je obec Chrášťany. Je to malotřídní škola s pěti ročníky, celkem jí navštěvuje 25 žáků. Vyučování začíná denně v 8 hod a končí nejpozději ve 14:40 hod. Skládá se ze dvou tříd. V jedné třídě jsou žáci 1. a 2. ročníku a ve druhé jsou žáci 3. - 5. ročníku. Školní družinu je možné navštěvovat od 6:30 hod a provoz končí v 17 hod.

Součástí školy je školní výdejna stravy, do které obědy dodává jídelna Mateřské školy v Chrášťanech. Ředitelka je zároveň učitelkou 3. - 5. ročníku, dále ve škole pracuje učitelka 1. a 2. ročníku, vychovatelka a uklízečka.

Žáci mohou navštěvovat zumbu, divadelní kroužek, kroužek s koňmi, vaření, rybářský a sportovní kroužek. Každý pátek dojíždí všechny děti na tělesnou výchovu na Střední odbornou školu v Liblicích, která je od Bylan vzdálená asi 5 kilometrů.

Vedle budovy školy bylo nedávno dostavěno víceúčelové hřiště, na kterém děti v příznivém počasí tráví hodiny tělesné výchovy.

Vedení školy spolu s žáky pořádá každoročně několik akcí pro spádové obce. Mezi tyto akce patří Masopust, Tříkrálové zpívání, Školní drakiáda, Dětské dny a dny se záchrannými složkami.

2. 3. 2. Spolky v obci Bylany

Co se týká spolků v Bylanech, funguje jen fotbalový klub **FC Bylany**. Byl založen roku 1997 a tréninkové středisko má v Bylanech. Vedení klubu se postupně měnilo, od roku 2011 je vedoucí stejný. Klub se pokoušel zřídit přípravné družstvo, ale kvůli malému zájmu se nepodařilo dát potřebný počet dětí dohromady. V současné době funguje jen družstvo mužů.

2. 4. Obec Třebovle

Malá obec ležící 4 km od Kouřimi má přes 400 obyvatel. Pod Třebovli spadají další tři obce – Miškovice, Království a Borek. První písemná zmínka o Třebovli pochází z roku 1297. K pamětihodnostem obce patří kostel sv. Bartoloměje a samostatně stojící zvonice.

Obecní úřad ve Třebovli finančně podporuje spolky v obci a společně s nimi pořádá různé akce pro děti i dospělé.

2. 4. 1. Sportovní klub Třebovle

Od roku 1973 zde funguje **Sportovní klub Třebovle**, který dříve fungoval v žákovském, dorosteneckém a dospělém týmu A a B. Nyní existuje jeden tým mužů (sloučení týmu A a B) a mužstvo starší přípravky. Klub se snažil založit i družstvo žáků, po několika marných pokusech byla tato snaha ukončena. Stalo se tak z důvodu nezájmu o tento sport, někteří zájemci se stali členy v jiných blízkých fotbalových klubech. V roce 2011 bylo slavnostně otevřeno víceúčelové hřiště, které klub spravuje. Je možné si hřiště pronajmout na volejbal, tenis, nohejbal, malou kopanou a basketbal.

2. 4. 2. Sbor dobrovolných hasičů

Velkému úspěchu se těší již dva roky **Sbor dobrovolných hasičů** ve Třebovli. Bylo zde založeno družstvo žáků A a družstvo žáků B, o rok později i družstvo žen. Všechny tři skupiny se pravidelně účastní závodů v Podlipanské lize a soutěží Plamen. Podlipanská liga je seriál soutěží v požárním sportu, která byla založena v roce 2001. V letošním roce probíhá již 14. ročník a účastní se ho 21 družstev v 5 kategoriích – přípravka, mladší žáci, starší žáci, ženy a muži. Soutěže probíhají každoročně od začátku května do konce září. Hlavně žákovská družstva Třebovle sbírají poháry a umísťují se na prvních třech místech. V žákovských družstvech jsou děti od 10 do 15 let a v ženském od 18 do 50 let. Družstva vedou tři vyškolení trenéři, kteří seznamují děti a ženy s novými pravidly soutěží, připravují tréninky a snaží se získat finanční prostředky na koupi lepšího hasičského vybavení.

Tréninky se konají každý pátek, kdy žáci začínají v pět hodin a po nich nastupují ženy od sedmi hodin. Na požární útok je potřeba sedmi lidí, z nichž tři obstarávají nasátí vody a obsluhu motoru a další čtyři běží s hadicemi, spojují je a snaží se sestřelit na terčích cíl. Žáci běhají vzdálenost 30 metrů, ženy 60 metrů a muži 90 metrů. V letošním roce se podařilo družstvu starších žáků ze Třebovle zaběhnout rekord Podlipanské ligy, který je 14 vteřin a 63 setin. Založení družstva žáků byl výborný nápad, protože děti ve volném čase posedávaly v autobusových zastávkách, nudily se a bloudily po obci. SDH jim dalo možnost patřit do skupiny dětí, najít si nové přátele, mít pravidelný pohyb a svůj volný čas využít smysluplně. Co se týká založení družstva žen, byla to čistě dobrovolná akce a vzniklo z iniciativy žen ze Třebovle. V současné době tvoří družstvo 10 žen, které se střídají ve funkcích jak na tréninku, tak i na závodech. Pro všechny je to aktivní odpočinek, kdy nemusí myslet na nic jiného než na správné provedení své funkce a všechny problémy v danou chvíli zůstávají za startovní čarou. Za rok existence se družstvo začalo umisťovat na předních příčkách a již třikrát se podařilo získat pohár za první a třetí místo.

2. 4. 3. Mateřská škola Třebovle

Školství ve Třebovli zastupuje mateřská škola s jednou třídou. V současné době ji navštěvuje 28 dětí od tří do šesti let. Zřizovatelem školy je obec a pracuje zde ředitelka školy, která je zároveň učitelkou, druhá učitelka a hospodářka. Stravování je zaměstnanci obce dováženo z Domu s pečovatelskou službou v Kouřimi. Škola disponuje dvěma hernami, jídelnou, kuchyní, šatnou a sociálním zařízením. Na zahradě u školy je velké hřiště s pískovištěm a množstvím herních prvků. V loňském roce zde přibýlo ještě posezení u ohniště vyrobené občany Třebovle z pokácených bříz. Děti navštěvují kulturní akce v okolí, několikrát do roka pořádají akce pro rodiče i občany.

Dobrovolníci pořádají v obci akce pro děti i dospělé většinou za pomoci spolků a za finanční podpory Obecního úřadu ve Třebovli. Mezi tyto akce patří Masopustní rej, zdobení velikonočního stromku, Den dětí, karneval, pochod se světýlky, rozsvěcení vánočního stromu. Tyto akce pořádají lidé bez nároku na honorář a veškerý výtěžek z nich putuje na nákup potřebného vybavení pro hasičský sbor nebo pro mateřskou školu.

3. METODOLOGIE VÝZKUMU

3. 1. Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je zjištění, jak děti na Kolínsku tráví volný čas, zda jsou seznámeny s nabídkou volnočasových aktivit v místě bydliště a zda tyto aktivity navštěvují. Dále je výzkum zaměřen na nabídku kroužků ve školách, zda ji děti využívají a zaměřuje se i na přání dětí, jakou činnost či zařízení by chtěly v místě bydliště mít.

3. 2. Kvantitativní výzkum

Rozhodla jsem se použít metodu kvantitativního výzkumu – dotazník, jelikož potřebuji získat informace od velkého množství respondentů. Dotazování bylo zcela anonymní. Osobně jsem navštívila všechny tři základní školy a dotazníky jsem dětem předala. Předcházela tomu samozřejmě domluva s řediteli škol, zda vůbec je možné u nich výzkum uskutečnit. Ve všech zařízeních jsem se setkala s velice vřelým přijetím, jak ze strany ředitelů, učitelů, tak i ze strany žáků.

Dotazník obsahuje 16 otázek. Při tvoření dotazníku jsem se snažila zaměřit hlavně na to, aby byly otázky pro děti srozumitelné a lehce pochopitelné. Jsou zde otázky uzavřené, kde mají děti na výběr ze dvou možností, v polouzavřených mají na výběr z více variant a mohou i něco doplnit a na závěr otázky otevřené, kde mohou vyjádřit svůj názor.

Otázky se týkají toho, zda děti navštěvují kroužky ve školách, s kým tráví volný čas, co dělají ve volném čase, jaké kroužky navštěvují mimo bydliště, proč je navštěvují nebo nenavštěvují, kolik času tráví u internetu, jestli mají přehled o nabídce volnočasových aktivit v místě bydliště a jsou spokojeny s jejich nabídkou, co by chtěly zřídit v místě bydliště, kdyby měly možnost.

4. HYPOTÉZY

Hypotéza č. 1

Děti navštěvující školu na vesnici využívají více nabídku volnočasových aktivit ve škole než děti v městě.

Hypotéza č. 2

Děti jsou seznámeny s nabídkou volnočasových aktivit v místě bydliště.

Hypotéza č. 3

Děti, které nenavštěvují kroužky v místě bydliště, dojíždí do okolních vesnic nebo měst a tráví volný čas na jiných kroužcích.

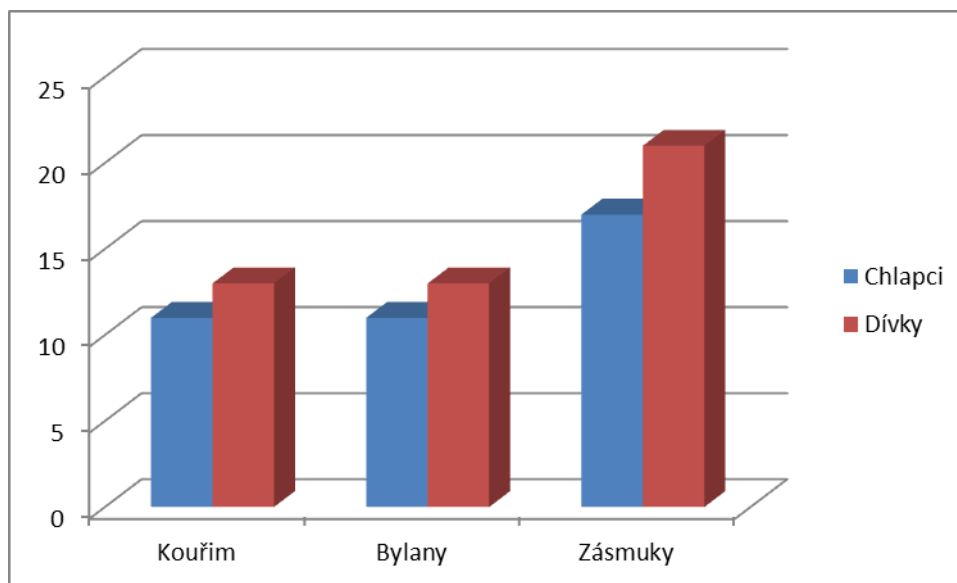
Hypotéza č. 4

Nejčastějším zájmem dětí je internet.

5. PODROBNOSTI O VÝZUMU

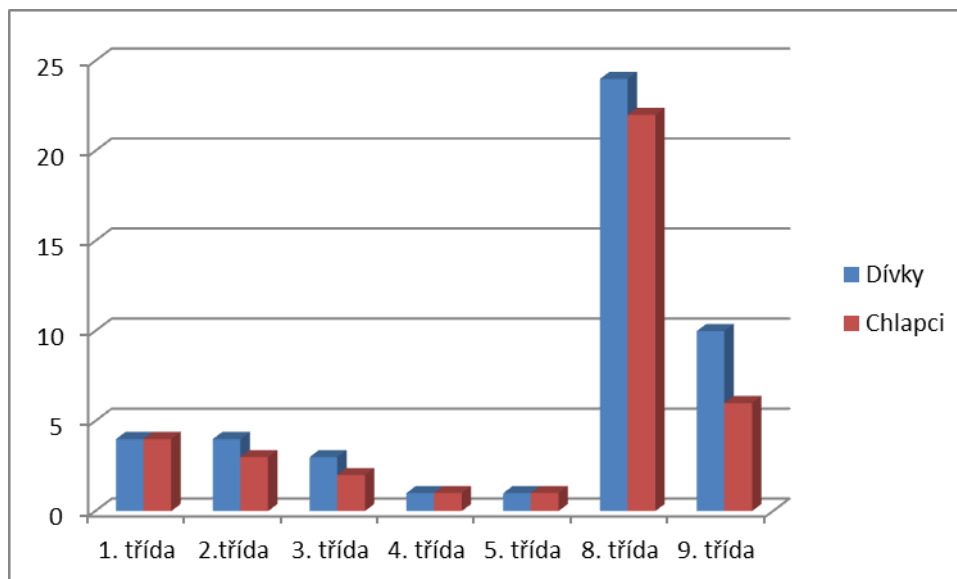
Výzkumného šetření se zúčastnilo 86 dětí základních škol v Kouřimi, Zásmukách a Bylanech. Nejdříve jsem se musela domluvit s ředitelkami základních škol, je-li možné u nich výzkum provést. Všechny tři ředitelky souhlasily a vybraly i třídy hodící se pro výzkum. Vedení školy v Bylanech a Zásmukách bylo ke mně velice vstřícné, ředitelky mě seznamovaly s chodem školy, volnočasovými aktivitami a akcích, které škola pořádá. Negativním překvapením pro mě bylo chování ředitelky v ZŠ Miloše Šolleho, kam jsem chodila od 4. do 9. třídy. Čekala jsem o dost vřelejší přijetí a bohužel se tak nestalo. Informace jsem si zjistila od ostatních učitelů. Ředitelka ze Zásmuk mě dokonce poprosila, zda bych jí mohla poslat výsledky výzkumu v jejich škole. Všechny děti se chovaly výborně, s nikým jsem neměla problém. Ptaly se mě na nejrůznější otázky a aktivně se do výzkumu zapojily.

Otázka č. 1 : Jsem chlapec x dívka?

Výzkumu se zúčastnilo celkem 86 dětí. V Základní škole Miloše Šolleho to bylo 11 chlapců a 13 dívek, v Základní škole Zásmyky 17 chlapců a 21 dívek, v Základní škole Bylany 11 chlapců a 13 dívek.

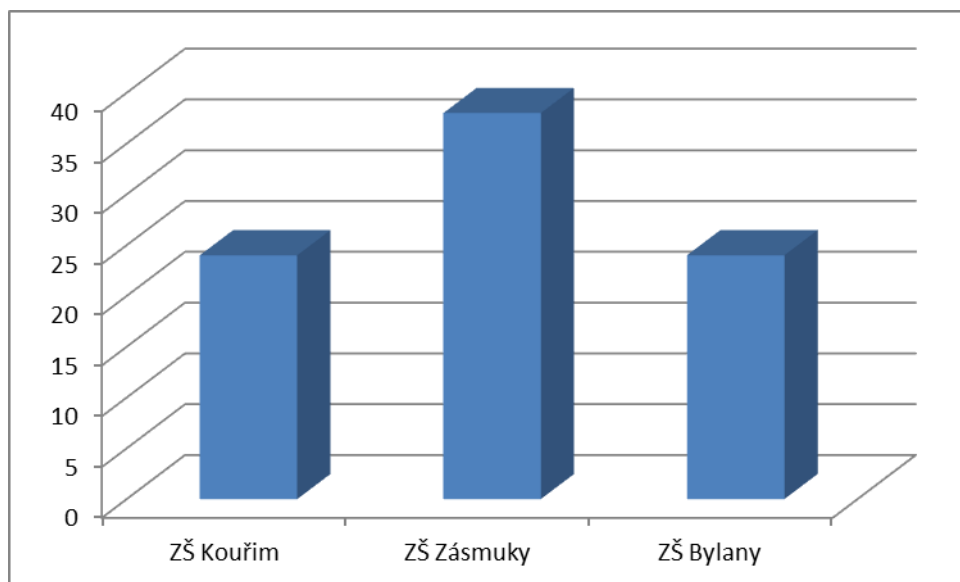
Otázka č. 2 : Třída?

Základní škola Bylany je malotřídní škola, funguje ve dvou třídách. V jedné jsou děti z 1. a 2. ročníku, ve druhé jsou děti ze 3. – 5. ročníku. Dá se tedy říci, že mého výzkumu se účastnila celá škola. Na Základní škole Miloše Šolleho výzkum probíhal v 8. A. V Zásmykách se účastnilo výzkumu 38 dětí, ze tříd 8. a 9. A.

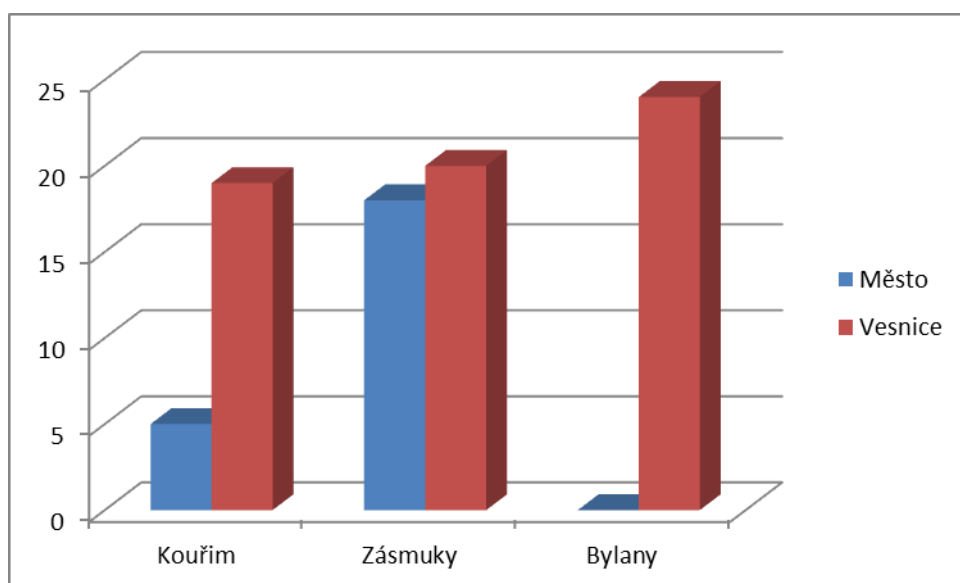
Ve všech pěti třídách byly děti dopředu upozorněny učitelkami na můj příchod a byl na nich patrný zájem, zvědavost a radost z toho, že vyučovací hodina bude o pár minut kvůli provedení výzkumu zkrácena.

Otázka č. 3 : Škola?

V Kouřimi se účastnilo výzkumu 24 dětí, v Zásmukách 38 dětí a v Bylanech 24 dětí.

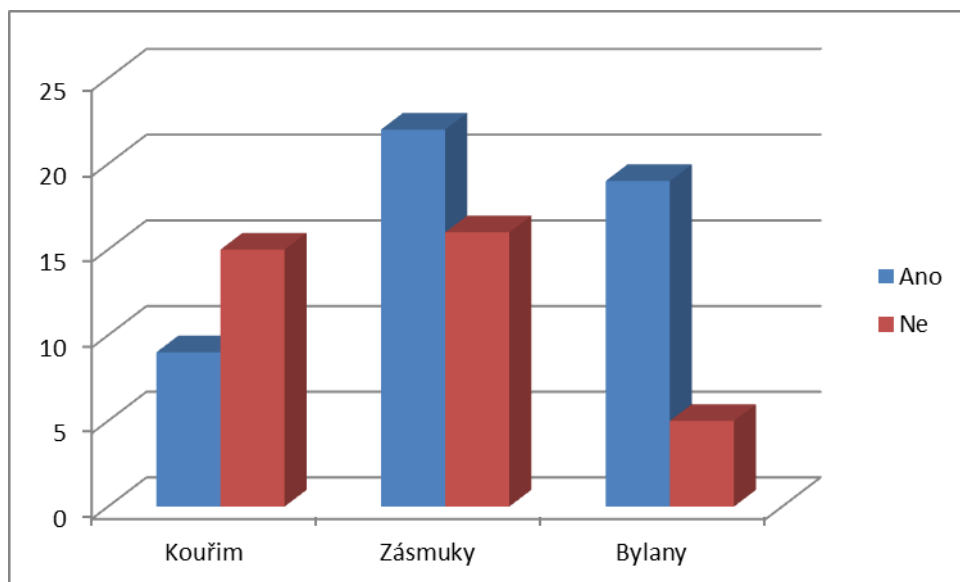
Otázka č. 4 : Kde bydlíš?

24 děti účastnících se výzkumu v Bylanech bydlí na vesnici. V ZŠ Kouřim z celkového počtu 24 dětí bydlí 19 ve vesnicích v okolí Kouřimi a 5 dětí je přímo z Kouřimi. V Zásmukách je 18 dětí z města a 20 dětí bydlí na vesnici.

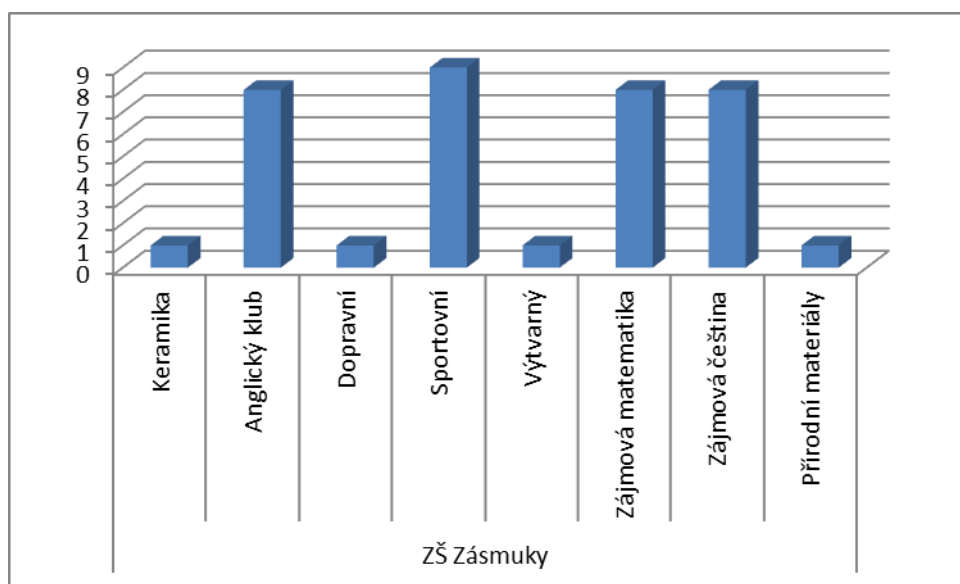
Výzkumu se účastnilo 23 dětí žijících na vesnici a 63 dětí s trvalým bydlištěm ve městě.

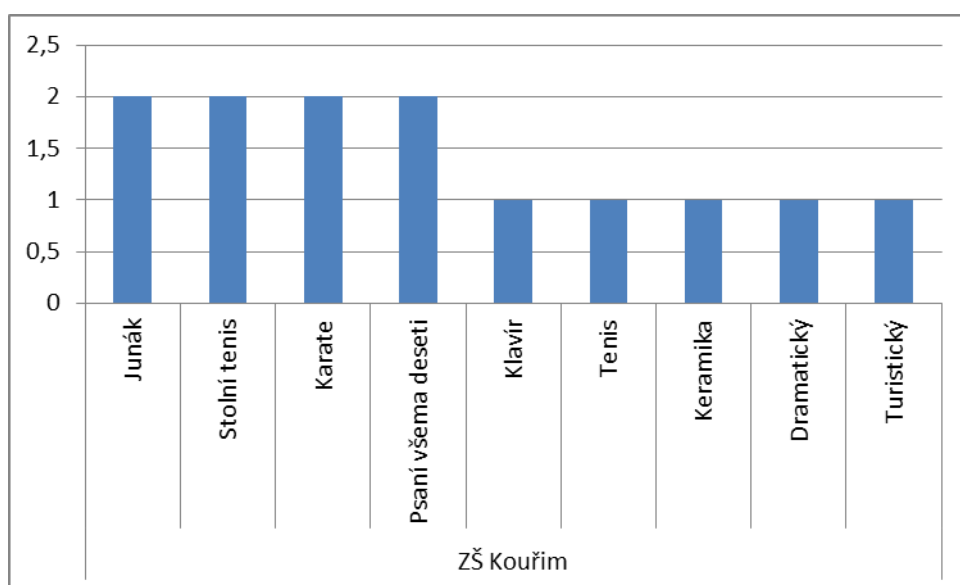
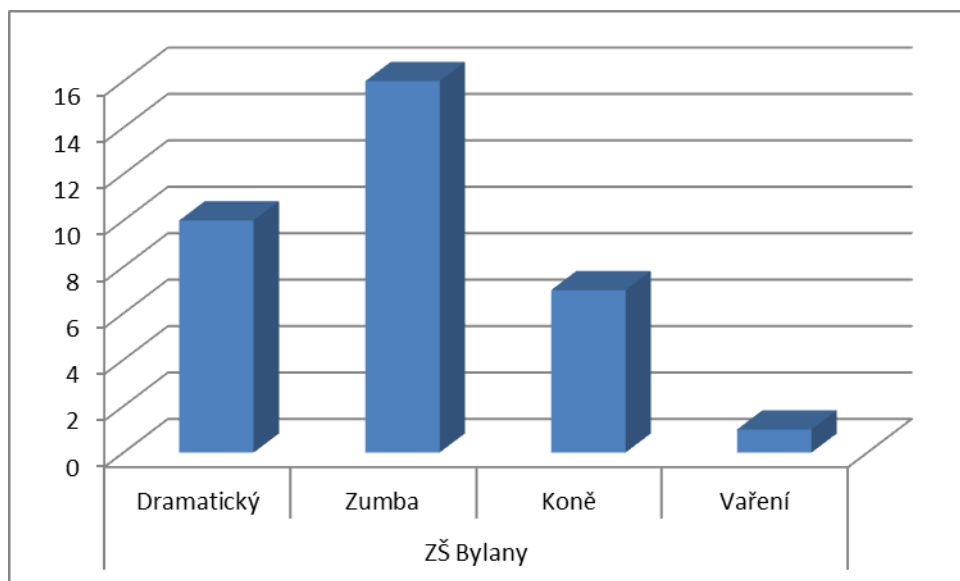
Otázka č. 5 – Navštěvuješ nějaký kroužek, který pořádá tvá škola nebo blízké středisko volného času?

Všechny tři základní školy i blízká střediska volného času nabízí svým žákům velké množství kroužků. 50 dětí této nabídky využívá, 36 dětí netráví volný čas na kroužcích ve škole nebo středisku volného času.

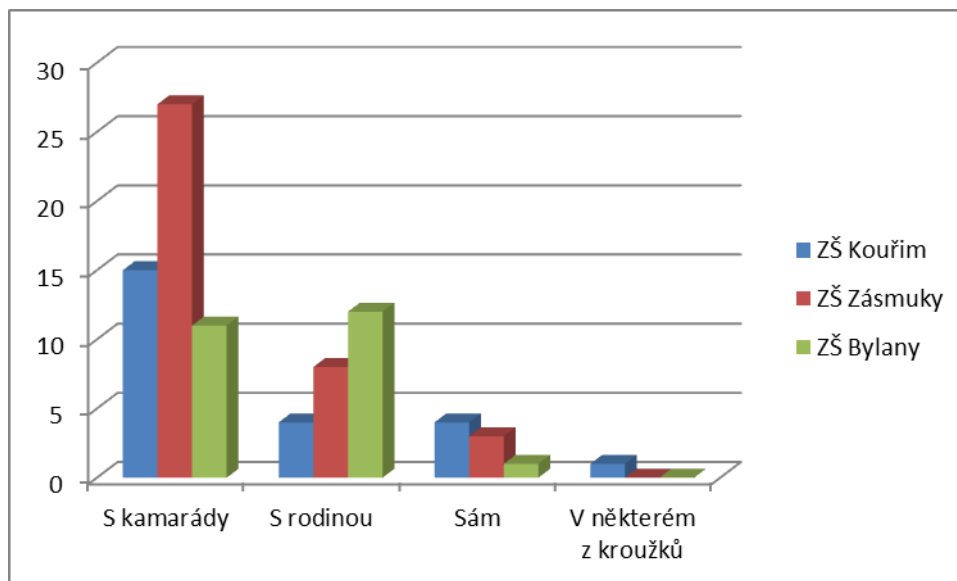
Otázka č. 6 – Pokud ano, jaký?

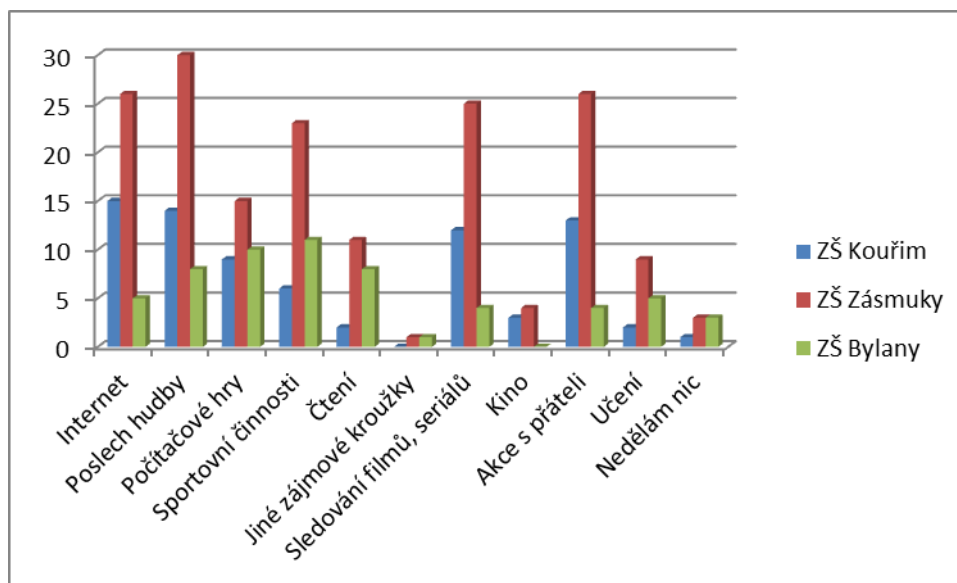
Z výzkumu vyplývá, že děti v Kouřimi nejvíce zajímá kroužek stolního tenisu, psaní všema deseti, Junák a karate. V Zásnukách je pro děti nejzajímavější kroužek zájmové matematiky a češtiny, sportovní kroužek a anglický klub. V Bylanech se těší téměř všechny nabízené volnočasové aktivity velkému zájmu. Nejvíce se děti zajímají o zumbu, dramatický kroužek a kroužek s koňmi.

Otázka č. 7 – S kým trávíš nejčastěji volný čas?

Nejčastějšími společníky při trávení volného času jsou pro děti kamarádi (53 dětí), následuje rodina (24 dětí), 8 dětí tráví nejčastěji volný čas samo.

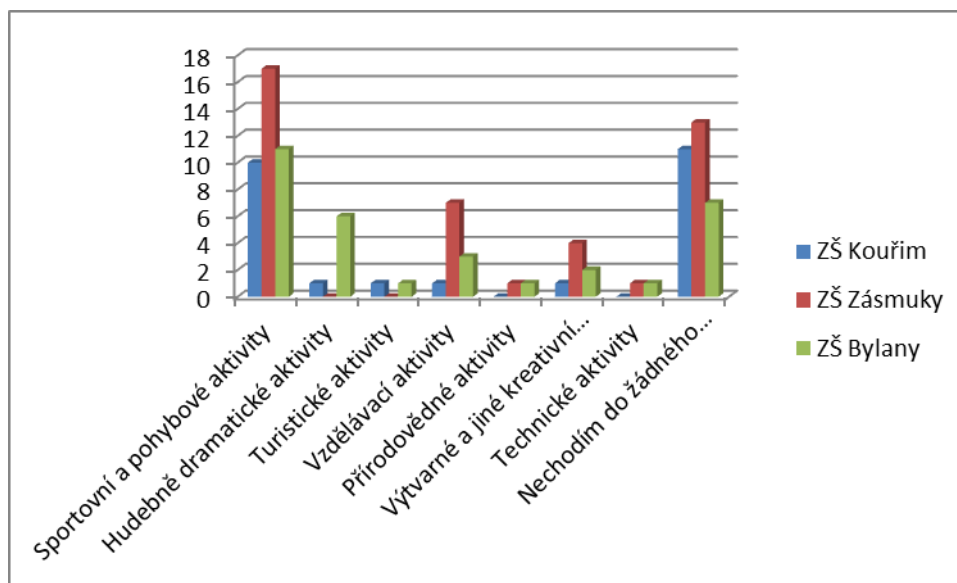
Otázka č. 8 – Co děláš ve volném čase?

Výsledky této otázky jsou velice zajímavé. Na pomyslné první příčce v otázce volnočasových aktivit stojí poslech hudby (zakroužkovalo 52 dětí z 86), na druhém místě je internet (tuto odpověď označilo 46 dětí z 86) a fiktivní bronzovou medaili získává odpověď akce s přáteli, kterou označilo 43 dětí z 86.

K dalším oblíbeným volnočasovým aktivitám patří sledování filmů, seriálů, sport a počítačové hry.

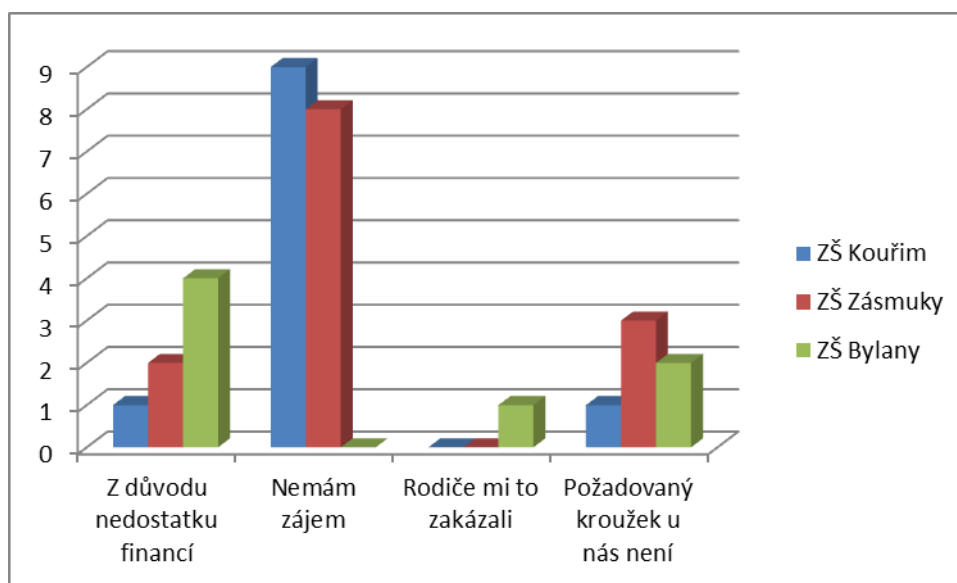
Otázka č. 9 – Jaký zájmový kroužek navštěvuješ?

Devátá otázka se týká návštěvnosti zájmových kroužků, za kterými děti dojíždí do blízkých měst a vesnic, protože se nenachází v místě bydliště.

Děti nejčastěji navštěvují sportovní a pohybové aktivity – 38 dětí z 86. Výsledky prokazují, že další nejčastěji označenou odpovědí je bohužel poslední možnost – nenavštěvuji žádný kroužek. Tuto odpověď označilo 31 dětí. To je podle mého názoru alarmující výsledek. Důvody, proč děti nenavštěvují zájmové kroužky mimo bydliště, jsou udány v otázce č. 10.

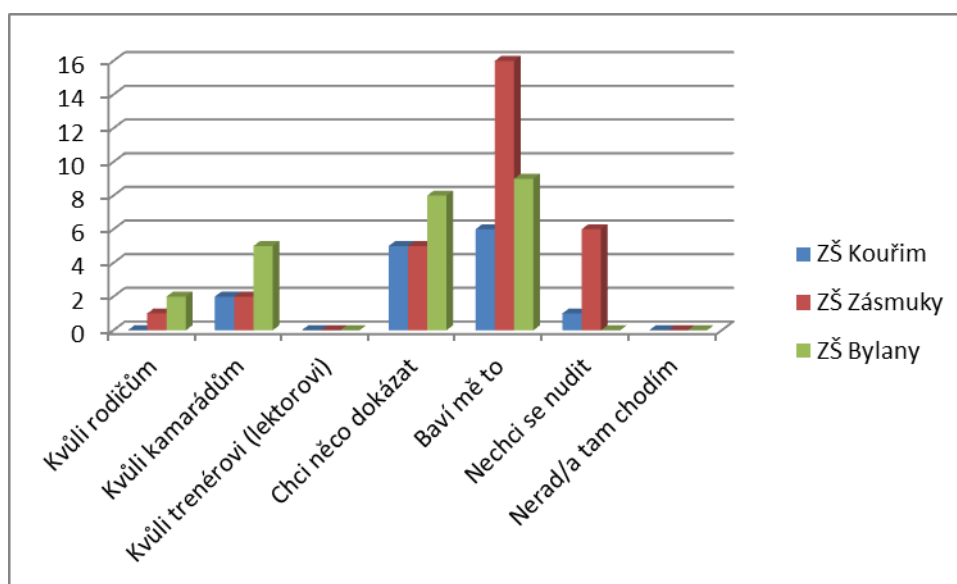
Otázka č. 10 – Proč nenavštěvuješ zájmové kroužky? (pouze pro ty, kteří v otázce č. 9 označili poslední odpověď)

Výsledky této otázky vysvětlují, proč některé děti v předešlé otázce označily odpověď, že nenavštěvují zájmové kroužky. Z celkového počtu 31 dětí nenavštěvuje 17 dětí kroužky proto, že o ně nemají zájem. Další v pořadí je odpověď nedostatek financí, kterou označilo 7 dětí a 6 dětí se stotožnilo s možností, že požadovaný kroužek v okolí není.

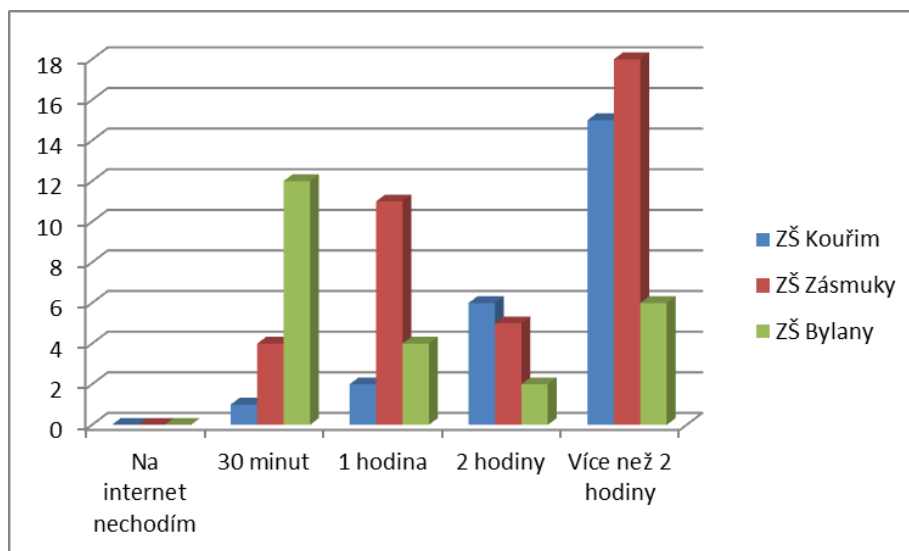
Jen v ZŠ Bylany jedno dítě označilo, že mu rodiče zájmový kroužek zakázali. Z grafu vyplývá, že děti ze ZŠ Zásmyky a ze ZŠ Kouřim označovaly často odpověď, že nemají o kroužky v okolí zájem. Oproti tomu děti ze ZŠ Bylany neoznačily tuto odpověď ani jednou. Ostatně to jsem poznala i osobně, když jsem v Bylanech výzkum prováděla. Děti z této školy jsou jednoznačně rády, že mohou navštěvovat kroužky ve škole a účastnit se různých akcí, které škola pořádá. Děje se tak proto, že v Bylanech žádné jiné kroužky než ve škole nejsou. Naproti tomu v Kouřimi a Zásmykách jsem tento pocit neměla, neboť tam je nabídka volnočasových aktivit mnohem větší.

Otázka č. 11 – Proč navštěvuješ kroužky?

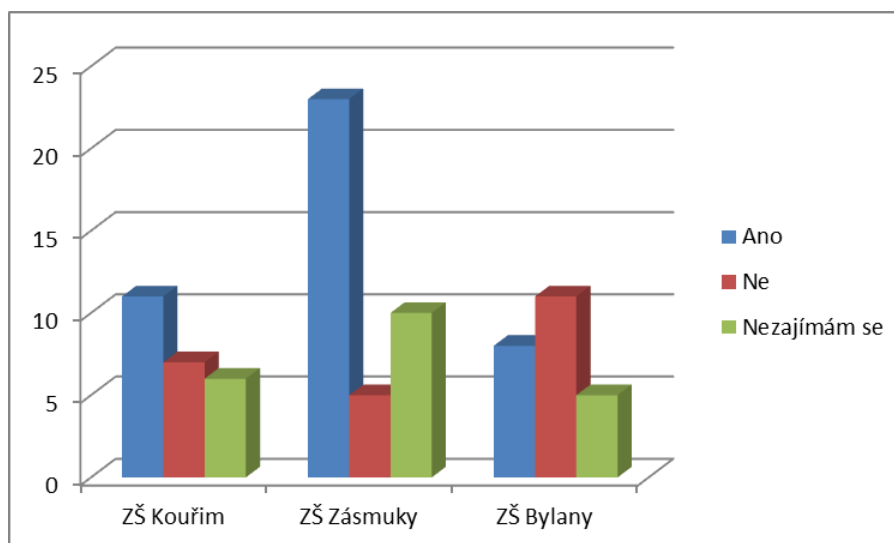
Výsledky této otázky mě potěšily. 31 dětí z 86 navštěvuje kroužky proto, že je to baví. To je podle mého názoru důležité, že je navštěvují kvůli sobě a ne kvůli ostatním lidem. 18 dětí chce něco dokázat, 9 dětí tam chodí kvůli kamarádům a 7 dětí se nechce nudit. Pouze 3 děti z 86 navštěvují kroužky kvůli rodičům. Ve výsledcích se nevyskytla ani jedna odpověď, že by dítě navštěvovalo kroužky nerado.

Otázka č. 12 – **Kolik času denně trávíš u internetu?**

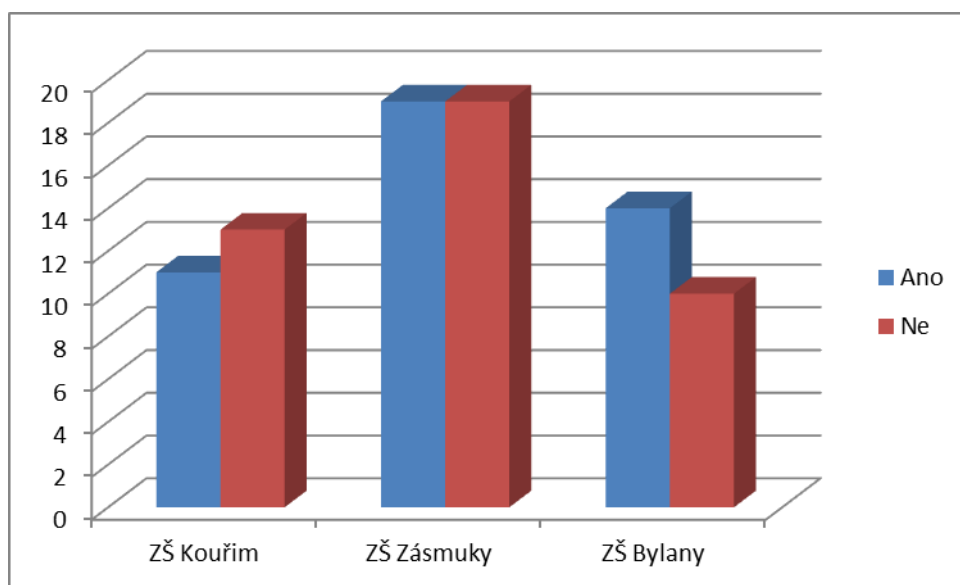
Otázka č. 12 týkající se trávení času u internetu a její výsledky byly pro mě největším překvapením. Z dotazovaných 86 dětí označilo neuvěřitelných 39 možnost více než 2 hodiny. Na tuto otázku padlo při výzkumu mnoho otázek směřovaných od dětí na mě. Ptaly se, co mají zakroužkovat, když je to každý den jinak. Někdy u internetu sedí 30 minut, jindy 3 hodiny. Říkala jsem jim, ať se snaží ten čas nějak zprůměrovat a podle toho označí odpověď. Překvapilo mě, že i děti v 1. a 2. třídě vybraly ve většině případů tuto možnost. Dokonce se mě jeden chlapec v první třídě zeptal, co má zakroužkovat, když u internetu sedí celý den.

Otázka č. 13 – **Máš dost informací o nabídce volnočasových aktivit v místě bydliště?**

Z výzkumu vyplývá, že děti jsou ve většině případů seznámeny s nabídkou volnočasových aktivit. 42 dětí je informováno o nabídce, 23 dětí není seznámeno s nabídkou volnočasových aktivit a 21 dětí se o toto téma vůbec nezajímá.

Otázka č. 14 – **Jsi spokojen/a s nabídkou volnočasových aktivit v místě bydliště?**

Z 86 účastníků výzkumu je 44 dětí spokojeno s nabídkou volnočasových aktivit a 42 projevilo nespokojenost. Je zajímavé, že v předchozí otázce označilo 23 dětí, že nemají informace o nabídce volnočasových aktivit v místě bydliště a 21 dětí, že nemá zájem o informace. Z výsledků této otázky vyplynulo, že je 42 dětí nespokojeno. Nepochopitelné pro mě je, jak mohou být děti nespokojené s nabídkou, když se o ni ani nezajímají.

Otázka č. 15 – **Kde ses dozvěděl/a o nabídce volnočasových aktivit?**

U této otázky vznikla spousta dotazů z řad žáků. Většinou nepochopili, co se po nich chce. Dotazy jsem zodpověděla a upřesnila, co jsem měla na mysli v této otázce.

Mezi nejčastější odpovědi patřilo: ve škole, na internetu, od kamarádů, od rodičů, z plakátů a nástěnek, od sousedů.

Našlo se i několik dotazníků, ve kterých nebyla žádná odpověď napsána.

Otázka č. 16 – Kdybys měl/a možnost, co bys zřídil/a v místě bydliště?

Tuto otázku jsem zvolila záměrně. Byla jsem zvědavá, jak zafunguje dětská představivost a fantazie. Některé nápady byly zábavné, ale nereálné. Většina z těch ostatních by se dala v místě bydliště zřídít.

Upozorňovala jsem děti po rozdáni dotazníků, že touto otázkou myslím nějakou volnočasovou aktivitu nebo instituci, která se u nich v místě bydliště nenachází. Ne ve všech případech to ale děti správně pochopily.

V ZŠ Bylany děti napsaly tyto odpovědi: Mc'Donald, kino, výcvik psů, stáje s koňmi, kroužek flétny, větší hřiště, kroužek se zvířaty a péčí o ně, hokej, tenis, aquapark, fotbal.

V ZŠ Miloše Šolleho bylo v poslední otázce vyplněno: nový rybník, koupaliště, florbal, plavecké centrum, stáje s jízdárnou 5x, společenská místnost nebo budova pro scházení se s přáteli, BMX park, sportovní aerobik, dětské hřiště, tenisový klub, koncerty, florbalové kryté hřiště, gymnastická hala, nový stůl na stolní tenis, koupaliště, rybářský kroužek, florbalový tým.

V ZŠ Zásmyky bylo v dotaznících následující: knihkupectví, kroužek se zvířaty, kroužek s koňmi, obchodní centrum 7x, rampa na BMX, funkční hřiště na házenou, basketbalové hřiště, taneční kroužek, skatepark, fotbalové hřiště 3x, nová knihovna, sportovní centrum, cyklostezka, kino, koupaliště 5x, počítačová herna, bojové sporty, kavárna, bazén, malý obchod, aquapark, fotbalové hřiště s umělou trávou, více sportovních kroužků, klubovna pro mládež, diskotéka.

6. VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ

Hypotéza č. 1:

Děti navštěvující školu na vesnici využívají více nabídku volnočasových aktivit než děti ve městě.

Tato hypotéza se potvrdila. V ZŠ Bylany se výzkumu účastnilo 24 dětí, 19 z nich navštěvuje nabízené kroužky ve škole. V Zásnukách z 38 dětí navštěvuje kroužky ve škole 22 dětí a v Kouřimi je to z 24 pouze 9 dětí.

Jedním z důvodů je zajisté fakt, že děti na vesnici nemají tak rozšířenou nabídku volnočasových aktivit, a proto využívají možnosti ve škole. Nemusí dojíždět do okolních vesnic a měst, mají kroužky přímo v místě bydliště. Ve městech je nabídka o poznání větší, ale paradoxně ji děti tolik nevyužívají.

Hypotéza č. 2:

Děti jsou seznámeny s nabídkou volnočasových aktivit v místě bydliště.

Dá se říci, že tato hypotéza se také potvrdila, i když výsledky výzkumu nejsou úplně příznivé. Výzkum prokázal, že z 86 je 42 dětí informováno o nabídce volnočasových aktivit, 23 dětí není seznámeno s nabídkou a 21 dětí se o nabídku vůbec nezajímá. Poslední číslo je dost vysoké. Očekávala jsem, že o informace týkající se volnočasových aktivit bude větší zájem.

Hypotéza č. 3:

Děti, které nenavštěvují kroužky v místě bydliště, dojíždí do okolních vesnic nebo měst a tráví volný čas na jiných kroužcích.

Z 86 dětí navštěvuje ve všech třech školách kroužky 50 dětí a 36 ne. V tomto případě se hypotéza nepotvrdila, neboť z 36 dětí, které nenavštěvují kroužky ve škole nebo jiném středisku s volnočasovými aktivitami v místě bydliště, 25 dětí nechodí do žádného kroužku. Zbylých 11 dojíždí za kroužky do blízkých měst nebo vesnic. Většinou dojíždí za sportovními kroužky.

Důvodem určitě není malá nabídka volnočasových aktivit, neboť v blízkých městech je možnost navštěvovat nejrůznější kroužky. Problém může být finanční situace v některých rodinách, neochota rodičů dovážet dítě mimo bydliště nebo absolutní nezájem dětí o smysluplné využití volného času.

Hypotéza č. 4:

Nejčastějším zájmem dětí je internet.

Tato hypotéza se naštěstí nepotvrdila, i když výsledky výzkumu nejsou moc pozitivní. Z celkového počtu zúčastněných dětí se nejvyšší počet (52 dětí) věnuje nejčastěji poslechu hudby. Hned jako další zájem s nejvyšším počtem je právě zmiňovaný internet. K dalším oblíbeným patří akce s přáteli, sledování filmů a seriálů a až jako pátá nejčastější odpověď jsou sportovní aktivity.

Výsledky této otázky jsou dle mého názoru alarmující. Je to dáno tím, že děti mají k internetu neustále volný přístup, mají nejrůznější moderní technologie, ve kterých je internet.

Internet má samozřejmě i kladné stránky, mezi něž patří například velké množství informací, které je zde možné vyhledat a také neustálý kontakt s přáteli a známými, který děti denně udržují.

ZÁVĚR

Spousta lidí si neuvědomuje důležitost témat týkajících se volnočasových aktivit. Volnočasové aktivity jsou součástí mé práce, a proto jsem si je vybrala i jako téma své bakalářské práce. Děti mají volného času velké množství a mě vždy zajímalo, jak ho většina z nich tráví.

Vyrůstala jsem jak na vesnici, tak ve městě a chtěla jsem zmapovat obě lokality. V dětství a pubertě jsem navštěvovala spoustu kroužků a nestíhala jsem se nudit. Ve svém okolí jsem se setkala s několika případy, kdy děti navštěvují jeden kroužek za druhým a nestíhají mít žádný čas pro sebe. Protikladem jsou děti, jejichž hlavním programem ve volném čase je nicnedělání a rodičům je vcelku jedno, kde se děti nachází a co dělají. Zajímalo mě rozdíly mezi trávením volného času dětí na vesnici a ve městě.

První třetina teoretické části se zabývá vysvětlením základních pojmů a pedagogikou volného času. Ve druhé třetině je hlavním tématem výchova mimo vyučování a její funkce. Třetí třetina se zabývá zájmovými činnostmi, zařízeními pro volný čas a problémy volného času.

V praktické části jsem rozepsala nabízené zájmové činnosti ve městech Kouřim a Zásmyky a vesnicích Bylany a Třebovle. Velký díl praktické části tvoří výzkumné šetření, jeho vyhodnocení a grafické znázornění.

Co se týká výzkumu, jeho průběh i výsledky byly pro mě v některých případech překvapením. Příjemným překvapením pro mě byl průběh výzkumného šetření na jednotlivých základních školách. Bavil mě přístup jak žáků, tak i učitelů k celé této akci. Jediná škola, kde jsem někoho znala, byla Základní škola Miloše Šolleho v Kouřimi. Další dvě školy byly pro mě velkou neznámou, o to více jsem byla překvapená, jak vřele mě všichni přijali. Dozvěděla jsem se od učitelů spoustu informací o chodu školy, o volnočasových aktivitách a akcích. Od dětí jsem zjistila spoustu zajímavých, někdy až alarmujících informací.

Nejvíce mě zarazilo zjištění, že necelá polovina dětí tráví u internetu denně více než dvě hodiny. Jak jsem již zmiňovala, děti mají k internetu neomezený přístup jak doma, tak v knihovnách a většinou i v mobilních telefonech.

Vyplněné dotazníky mě bavilo pročítat, nejvíce poslední otázku týkající se činností, které by děti chtěly mít v místě bydliště, kdyby měly možnost je zřídit. Mezi odpověďmi bylo i přání jednoho chlapce v Bylanech, že by chtěl mít mlýn a být pasáčkem. Překvapilo mě, že si spousta dětí přála nákupní centra a obchodní domy místo nejrůznějších sportovních a jiných venkovních činností.

Tvoření celé bakalářské práce bylo pro mě velkým zážitkem, hlavně praktická část, kdy jsem musela zjišťovat informace o nabídce volnočasových aktivit a poté navštěvovat základní školy. Srovnání volnočasových aktivit ve městech a na vesnicích je zajímavé a výsledky výzkumu vykazují skutečnosti, které napovídají mnohé o trávení volného času dětí v současné době.

POUŽITÁ LITERATURA

HARTL P., HARTLOVÁ H., *Psychologický slovník*. Portál; Praha: 2004. ISBN 978-80-7367-569-1

HÁJEK B., HOFBAUER B., PÁVKOVÁ J.: *Pedagogické ovlivňování volného času*. Portál; Praha: 2008. ISBN 978-80-736-7473-1

HODAN B.: *Volný čas a jeho současné problémy*. Hanex pro Fakultu tělesné kultury Olomouc: 2002

HOFBAUER B.: *Děti, mládež a volný čas*. Portál, Praha: 2004. ISBN 80-7178-927-5.

PÁVKOVÁ J., HÁJEK B., HOFBAUER B., HRDLIČKOVÁ V., PAVLÍKOVÁ A.: *Pedagogika volného času*; Portál; Praha: 2002. ISBN 80-7178-711-6

PRŮCHA J., WALTEROVÁ E., MAREŠ J.: *Pedagogický slovník*. Portál; Praha: 2003. ISBN 80-7178-772-8.

Internetové zdroje

www.fckourim.cz

www.kourim-radnice.cz

www.podlipanskaliga.cz

www.tjsokolzasmuky.cz

www.zasmuky.cz

www.zsbylany.estranky.cz

www.zsk.cz

www.zs-zasmuky.cz

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Dotazník pro děti

Dotazník na téma: Jak trávíš volný čas?

1. **Jsem:** chlapec x dívka
2. **Věk:** **Třída:**
3. **Škola:**
4. **Kde bydlíš?**
 - a) město
 - b) vesnice
5. **Navštěvuješ nějaký kroužek, který pořádá tvá škola nebo blízké středisko volného času?**
 - a) ano
 - b) ne
6. **Pokud ano, jaký?**
.....
7. **S kým trávíš nejčastěji volný čas?**
 - a) s kamarády
 - b) s rodinou
 - c) sám
 - d) v některém z kroužků
8. **Co děláš ve volném čase?**

a) internet	h) kino
b) poslech hudby	i) akce s přáteli
c) počítačové hry	j) učení
d) sportovní činnosti	k) nedělám nic
e) čtení	l) jiné:.....
f) jiné zájmové kroužky	
g) sledování filmů, seriálů	
9. **Jaký zájmový kroužek navštěvuješ?**

a) sportovní a pohybové aktivity	f) výtvarné a jiné kreativní aktivity
b) hudebně dramatické aktivity	g) technické aktivity
c) turistické aktivity	h) jiné aktivity:.....
d) vzdělávací aktivity	i) nechodím do žádného kroužku
e) přírodovědné aktivity	
10. **Proč nenavštěvuješ kroužky?(pouze pro ty, kteří v otázce č. 9 označili odpověď i)**
 - a) z důvodu nedostatku financí
 - b) nemám zájem
 - c) rodiče mi to zakázali
 - d) požadovaný kroužek u nás není
 - e) jiné:.....

11. Proč navštěvuješ kroužky?

- a) kvůli rodičům
- b) kvůli kamarádům
- c) kvůli trenérovi (lektorovi)
- d) chci něco dokázat
- e) baví mě to
- f) nechci se nudit
- g) nerad/a tam chodím

12. Kolik času denně trávíš u internetu?

- a) na internet nechodím
- b) 30 min
- c) 1 hod
- d) 2 hod
- e) více než 2 hod

13. Máš dost informací o nabídce volnočasových aktivit v místě bydliště?

- a) ano
- b) ne
- c) nezajímám se

14. Jsi spokojen/a s nabídkou volnočasových aktivit v místě bydliště?

- a) ano
- b) ne

15. Kde ses dozvěděl/a o nabídce volnočasových aktivit?

.....

16. Kdybys měl/a možnost, co bys zřídil/a v místě bydliště?

.....